د خالق او مخلوق

ترمنځ دواسطی پیژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پیشتو ترجمه

Pustu
28

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office For Call And Guidance
To Communities at Um Al-Hammam
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel. 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

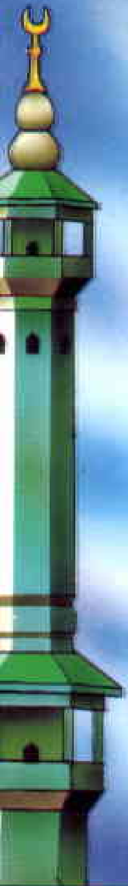

الواسطة
بين الخالق والمخلوق

تأليف

شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

(بلغة البشتو)

المملكة العربية السعودية

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحما

تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرش

ت: ٤٨٢٦٤٦٦ / ٤٨٨٤٤٩٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ - ص.ب ٣١٠٢١ الرياض ٤٩٧

بشتو

٢٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ

«سورة النمل: ٥٩»

دخالق او مخلوق

ترمنځ دواسطی پیژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پښتوترجمـــه

مؤلف: شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

«٦٦١ - ٧٢٨هـ ق»

ژباړن : قاضي محمد شعيب «صافى»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ح المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

ابن باز ، عبد العزيز بن عبدالله

الواسطة بين الخالق والمخلوق .ـ حائل .

٩٦ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١- العقيدة الاسلامية ٢- الايمان (الاسلام) أ- العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٨/١٨٦٥

رقم الايداع ١٨٦٥ / ١٨

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

دكتاب نوم : دخالق اومخلوق ترمنځ دواسطى پېژندل

مؤلف : شيخ الاسلام احمد بن عبد الحليم بن عبد السلام ابن تيميه رح ٦٦١ - ٧٢٨ هـ ق

ژباړن : قاضى محمد شعيب (صافى)

ناشر : مكتبة الامام محمد بن اسماعيل البخاري جهانګيرآباد نمبر ٣ شيخ وله پشاور پاكستان .

دچاپ نېټه ٤/جمادى الثانى ١٤١٥ هـ ق

دچاپ شمير (١٠٠٠) ټوكه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

د موضوع سرلیک (عنوان)	مخ
د ژباړن سریزه	الف
د مصنف لنډه پیژندنه	ع
د خپرونکي سریزه	١
د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی	١٨
چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې ورباندې وکړ....	٢٠
رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي	٢٤
غیر مشروع واسطه	٢٩
فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لرې کولو واک نشته	٣١
په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی	٣٣
علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یې یواځې د اسلام....	٣٥
د خلقو او پاچایانو ترمنځ واسطې په درې ډوله دي	٣٩
شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري	٤٣
د ادنی په حق کښې د اعلی له طرفه دعا غوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشروع طریقې دي.	٥٣
دعا داعي او مدعو له دواړو ته ګټه رسوي	٥٧
په الله باندې توکل او یواځې د الله نه ویره او امید ساتل د توحید څخه عبارت دی.	٦٦
هغه اشیا چې الله پیدا کړي دي انکار ترې نشي کیدای.	٧٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

دَ ژبارن سريزه

نحمده ونصلي علی رسوله الکريم، امّابعد:

دا ښکاره او يقيني خبره ده چې دانسان دخلقت او پيدايښت څخه اصلي مقصد هم دادی چې دی به دالله تعالیٰ عبادت او بندګي کوي، او د سورة ذاريات دغه مبارک ايت ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ ددې مدعیٰ دثبوت يو ښکاره دليل دی، ځکه په دغه مبارک آيت کښې الله تعالیٰ فرمايلي دي: او نه دی پيداکړي ما پيريان او انسانان مګر ددې لپاره مې پيداکړي دي چې ځما عبادت وکړي. او انسان هله دکمال مرتبې ته رسيږي چې د الله تعالیٰ په عبادت او بندګۍ کښې دالله پاک دحکمونو مطابق په سمې او حقيقي معنیٰ سره عبد جوړشي.

همدارنګه په دې کښې هم شک نشته چې انسان يو معزز او مکرم مخلوق دی. او لکه چې الله پاک فرمايي: ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِيٓ آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ﴾ .... الايه (۱)

(۱) اسراء: (۷۰) =

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځمکه کښې د نورو مخلوقاتو په نسبت سره په جسمي او معنوي لحاظ د نورو صفتونو لرونکی او د ذیاتو ځانګړتیاوو څښتن دی، چې په دغو ټولو ځانګړتیاوو او صفتونو کښې یې بیا عقل د پام وړ امتیازي صفت دی چې الله (ج) په ده باندې د هغې پېرزو نه کړې ده.

اما بیا هم انسان د عقل او نورو خصوصیاتو په لرلو سره نشي کولای چې د الله پاک د بندګۍ او عبادت اقسام، او همدارنګه د عبادت کولو کیفیت او طریقه وپېژني او بیا په هاغه طریقه باندې د خپل خالق په وړاندې په عبادت کولو باندې مشغول شي، او عبادت یې د الله تعالی د رضا حاصلولو سبب وګرځي، او بالاخره بیا هغو — جنتونو ته د ننوتلو جوګه شي د کوم وعده چې الله پاک د نیکانو او مطیعو بندګانو سره کړې ده.

پس د همدغه ضرورت له مخې الله پاک انبیاء علیهم السلام را ولېږل، ترڅو د وحې په رڼا کښې انسانانو ته لار ښوونه وکړي او همدوی په دنیا کښې د هدایت حاصلولو په برخه کښې د یواځنۍ

= او یقینا عزت ورکړی دی مونږ
اولاد د آدم ته او سواره کړي دي مونږ دوی لره په وچه
او دریاب کښې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرجع په توګه سره و پیژندل شي.

د اسلامي امت ستر لارښود محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په ټولو انبیاؤ کښې اخرنی او غوره پیغمبر دی او کوم کتاب چې په ده باندې نازل شوی دی هغه د ټولو اسماني کتابونو په نسبت جامع او اکمل دی، او شریعت یې کامل او مکمل دی.

پس په دغه کامل او مکمل شریعت کښې خلقو ته د دې موقع نه ده ورکړل شوې چې دوی په شرعي امورو کښې د شرعي اصل څخه پرته، د عقل او فاسد قیاس څخه کار واخلي. ولې متاسفانه بیا هم یو زیات شمیر خلق د وسیلې متعلق په دې عقیده دي چې الله پاک ته د ذواتو فاضلو واسطه ګرځول یو ضروري او لازمي امر دی! دوی په دې برخه کښې د خپل ناقص عقل او فاسد قیاس څخه کار اخلي او وایي:

دلته په دنیا کښې د حکومتونو تعامل او طرز العمل داسې دی چې کله والیانو، وزیرانو او نورو دولتي مشرانو ته غوښتنلیکونه یعنې عرائض د واسطو د سفارش نه پرته د عارضینو له خوا نیغ په نیغه وړاندې شي، نو بیا کله داسې وي چې هغه هیڅ د مسؤل مقام د پام لاندې راځي نه، او کله

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې دې چې د عارض په کمته په کښې کوم مثبت او اغېز من اجراءات صورت نه نيسې د غه راز دوئ وايي : کله چې څوک واسطه د نه لرې نو صدراعظم، رئيس جمهور او پاچا ته يې په يواځې ځان ورد تلل که ناشونې نه وي نو د زياتو مشکلاتو څخه خالي هم نه وي.

همدا رنګه د دې وايي : کله چې يو سړي صدر اعظم، رئيس جمهور او يا پاچا ته د واليانو او يا وزيرانو په واسطه سره خپله عريضه او غوښتنليک ور وړاندې کړي نو ذکر شوي دولتي مسؤلين بياد خپلو واليانو او وزيرانو په خاطر سره د دغه سړي عريضې او غوښتنليک ته نسبةً زيات اهميت ورکوي.

دوئ د خپلو د غو خود ساخته مقدمو په تعقيب وايي : عوام الناس يعنې عادي خلق په دې خاطر چې ګناه کاران دي نو د حاجتونو د پوره کولو او د خپلو ستونزو او مشکلاتو د رفع کولو په برخه کښې ورله په کار دي چې ذوات فاضله، يعنې اوليايې کرام نيکان بنده ګان واسطه کاندي چې د الله پاک د دربار ته يې غوښتنې وړاندې کړي.

دوئ بيا د همدغه اتکل او مزخرف اعتقاد پر بنياد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اولیایې کرامو او نیکانو بندګانو قبرونو او مزارونو ته ورځي د دوی او د غیر مشروع اعمالو او اقوالو مرتکب ګرځي.

د (الواسطة بين الحق والخلق) په نوم رساله چې پښتو ژباړه (ترجمه) یې ستاسې په وړاندې قرار لري، د اسلامي دعوت د یوځلنده، مبارز او مجاهد شخصیت شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله لخوا د دغه ډول واسطې نیولو د څرنګوالي یعنی مشروعیت او عدم مشروعیت په برخه کښې د قرآن کریم او نبوي احادیثو په رڼا کښې په ډېره مدلله توګه سره لیکل شوې ده، او د دغه مسئلې د وضاحت او روښانه کولو په لړ کښې یوه ډېره قیمتي او ارزښت ناکه رساله ده، او لکه چې محمود مهمند وایي: دا دې وړ ده چې په طلاؤ سره ولیکل شي او په اسلامي ټولنه کښې د عمل او عقیدې د اصلاح په باب د استفادې وړ وګرځي، که لوستونکې د مطالعې په مهال هېڅ کینه او تعصب شا ته وغورځوي نو هیڅ ابه ورته دا خبره مبالغه نه ښکاري حق او حقیقت ثابت او معلوم شي.

ګرانو لوستونکو! ځکه لدې چې د نوموړې رسالې په ژباړه باندې پیل کوم لازمه ګڼم چې لومړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

درانه د کتاب مؤلف شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په لنډ ډول سره درو وپېژندم او بیا مو د یو څه وخت لپاره د څېړونکي په سریزه (مقدمه) کښې چې په خپل ذات کښې یوه ارزښتناکه او کتوره لیکنه ده مشغول وساتم، او دا په دې خاطر چې په آینده کې په مینه او رغبت سره خپلې مطالعې ته د کتاب تر پای پورې ادامه ورکړئ.

په پای کښې ستاسو توجو دې ټکي ته اړوم چې د څېړونکي سریزه له دې امله چې اوږده وه نو جلا شوه درته وړانه کړل شوه او د شیخ د خپلې لیکنې سره یې تسلسل په نظر کښې ونیول شو چې په دې ترتیب سره تر (۱۷) مخه پورې سریزه ده او بیا د (۱۸) مخ څخه زمونږ د ترجمې منتخب کتاب شروع کیږي.

پس دا دې زه د وعدې مطابق په لومړي مقصد پیل کوم او د الله تعالی څخه سوال کوم چې مونږ ټولو مسلمانانو ته په صراط مستقیم باندې چې د منعوم علیهم غیر المغضوب علیهم ولا الضالین لاره ده تللو توفیق راکړي.

وصلی الله تعالی علی محمد و آله وصحبه اجمعین

قاضي محمد شعیب . کنړ افغانستان .

۸/۳/۱۴۱۵ هـ ق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَمُصنف لنډه پېژندنه

دده نوم شیخ الاسلام تقی الدین ابوالعباس احمد ابن عبدالحلیم بن عبدالسلام بن عبدالله بن الخضر بن محمد بن تیمیّة الحرانی الدمشقی دی.

تیمیّة دده نیانی نوم وُ چې اصلاً دده د جد اعلیٰ (محمد) مور وه او په خپله زمانه کښې یوه داسې عالمه، واعظه او تقویٰ داره ښځه وه، چې په خپل قبیله او سیمه کښې یې په علم، پوهه، ذکاوت او تقوی کښې ساری نه درلوده او بیا دهغې د اولاد په سلسله کښې تیمیه د هغه چالپاره تخلص وګرځېد لو چې دهغې سره یې په علم او ذکاوت کښې مشابهت او ورته والی درلوده.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په ۶۶۱ ه ق کال کښې د ربیع الاول د میاشتې په (۱۰) نېټه د حران په ښار کښې زیږیدلی دی، او کله چې تاتاری یرغلګرو فوځونو په ۶۶۷ ه ق کال کښې په حران باندې یرغل وکړ نو شیخ د شپږ (۶) کلونو په عمر وُ چې والد صاحب یې رې او د کورنۍ نورغړي دځان سره واخستل، او دمشق ته مهاجر شول؛ دده په دمشق کښې خپلې زده کړې ته چې په حران کښې یې پیل کړې وه ادامه ورکړه، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډه موده کښې یې خپل تحصیلات پای ته ورسول.

څرنګه چې نوموړی د لوړ استعداد، قوي حافظې او اعلی ذکاوت څښتن ؤ، نو له دې کبله د خپل تحصیل په دوران کښې د هر فن په زده کړه کښې د ټولو همدرسو اندیوالانو، او ملګرو په نسبت سره ممتاز حیثیت او مقام درلوده، دده به خپل درس په داسې توګه حافظې ته سپارلو چې کله به ترینه کوم ملګري او یا استاذ پوښتنه وکړه نو ده به ورته خپل ټول درس په داسې ترتیب سره تیر که لکه څنګه چې به یې استاذ درس ورکړی ؤ، همدا وجه وه چې ټولو استاذانو به یې ستاینه او صفت کاوه او ملګرو به یې د ده د خدائ ورکړي استعداد په برخه کښې حسد مشروعه یعنې غبطه درلوده.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح د هغو رښتنو او واقعي علماؤ او مجاهدینو له جملې څخه دی چې د دعوت الی الحق په میدان کښې یې په ژبه، قلم او توره سره د جهاد وظیفه ترسره کړیده، او خپل مسؤلیت یې د خپل وس مطابق په پوره ایمان داري او خلوص سره رفع کړی دی.

د دعوت بنیادي مقصد یې د شرک او بدعاتو رد، د الله تعالی وحدانیت او یو والي ته د خلقو رابلل، او په اسلامي ټولنه کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سنتو او طریقو معمول گرځول دي، او په دغه لاره کښې دی د الله پاک نه پرته د بل چا څخه نه ویریده او نه یې ورله پروا ساتله.

ابن تیمیه رح د اسلام په تاریخ کښې د دعوت او جهاد په لاره کښې هغه ځلانده څیره ده چې خپل ټول عمر یې د علم په تحصیل، تدریس، تالیف، او د دین څخه د دفاع، او د اسلام د دښمنانو په مقابل کښې په قتال او جګړ کښې تیر کړی دی، او په دغه برخه کښې یې داسې ستونزې او کړاوونه گاللي دي چې تاریخ به یې تر قیامته هیر نه کړي دی په خپل عمر کښې د بې ساره علمي ځواک خاوند و، الله پاک ورته په خپله مهربانۍ سره داسې علم او پوهه ورکړې وه چې د عقل خاوندان ورته حیران پاتې دي.

حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې یوه ورځ دی د دې حدیث متعلق (لَعَنَ اللهُ الْمُحَلِّلَ وَالْمُحَلَّلَ لَهُ) و پوښتل شو نو دی په دې اړه داسې مفصل بحث وکړ چې یو لوی ټوک کتاب ترینه جوړ شو.

ده دا هم لیکلي دي چې د تعجب وړ خبره دا ده چې شیخ یو زیات شمیر لوی او کوچني کتابونه په زندان کښې په داسې حال کښې تصنیف کړي دي چې د مطالعې لپاره ورسره هیڅ کتاب موجود نه و، او بیا هم ده له یاده څخه پرځلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

تالیفاتو کښې ټول هغه څه ذکر کړي دي کوم ته چې ضرورت وي، د مثال په توګه احادیث، آثار، د علماؤ اقوال د محدثینو او مؤلفینو او د دوی د تالیفاتو نومونه یې په تفصیل سره بیان کړي او لیکلي دي.

د غه راز د ه د ټولو هغو کتابونو نومونه په کوم کښې چې د غه احادیث، آثار او د علماؤ او محدثینو اقوال ذکر دي، په فصل او باب سره په ګوته کړي دي، او چې کله د غه تصانیف د څیړونکو لخوا د مطالعې لاندې نیول شوي دي نو الحمد لله غلطي په کښې مندل شوې نه ده.

امام ذهبي لیکلي دي چې شیخ الاسلام ابن تیمیه ته څنګه چې د صحابه ؤ او تابعینو د راؤ او مسلکونو په باب کافي معلومات او آګاهي د ه لوده، د غه راز یې د ټولو مشهورو مذهبونو متعلق هم داسې مطالعه لرله چې کله به ترینه په کومه مسأله کښې پوښتنه وشوه نو د ه به وخت په د غه مسئله کښې د ټولو وارو مذاهبو اقوال په تفصیل سره مدلل بیان کړل.

ذهبي دا هم لیکلي دي چې د ده د قرآن او سنت په استناد سره په ډیرو مسائلو کښې داسې فتواګاني ورکړي دي چې هغه په ټولو مذاهبو کښې وجود نه لري د غه ټول د لیکلي دي چې نوموړي هیڅ کله د کوم معین او تاکلي مذهب پر اساس فتوی نه د ه ورکړې بلکښې د هغه دلیل پر بنیاد یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم کړی دی چی د ده په نزد سیخې «صحیح» ثابت شوی دی. ذهبی

وایی په دی برخه کښی د ده مقصد د رسول الله صلی الله علیه وسلم سنت او د سلف صالحینو طریقه ژوندی کول او رواجول ؤ.

علامه کمال الدین ابن زملکانی وایلی دی :

کله چی به د ده (شیخ الاسلام ابن تیمیة) نه د علم په یو فن کښی سوال وشو او ده به په بحث شروع وکړه، نو آوریدونکی اولیدونکی به داسی گمان کاوه چی گنی دی د دی فن څخه پرته په بل فن باندی نه پوهیږی او داسی ګڼله چی بل هیڅوک د ده په شان په دی فن کښی معلومات نه لري.

د شیخ د علمی مجلس د حاضرینو جملی څخه د ابن الدوری په نوم یو عالم وایی : د شیخ څخه یوه ورځ یو یهودی په شعر سره چی (۸) آته بیتونه جوړ یدل د قدر په باره کښی پوښتنه وکړه، پس شیخ لږه شیبه سکوت اختیار که او بیا یی په لیکنه باندی شروع وکړه، مونږ داسی گمان کاوه چی گنی په نثر سره به یی ځواب نوشته کوی، ولی ده چی کله لږ وخت روسته حاضرینو ته ځواب آور ولونوو مولیدل چی تقریبا (۱۸۴) بیتونه یی د سوال د اشعارو د بحر او قافیی مطابق لیکلی ؤ او د ټولو علومو او فنونو رعایت پکښی په کامله توگه شوی ؤ.

د شیخ الاسلام ابن تیمیة د مناقبو د لیکونکو د جملی څخه حافظ عمر بن علی البزار متوفی ۷۴۹ ﻫ په خپل تالیف «الاعلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

العلیة فی مناقب ابن تیمیة» کښې لیکلی دی: شیخ به د رسول الله صلی الله علیه وسلم ذکر او یادونه د صلی الله علیه وسلم څخه پرته بیخي نه کوله او څه ادي به الله پاندی تسموی چې ما د رسول الله صلی الله علیه وسلم د تعظیم، درناوی او اتباع په برخه کښې د ده څخه زیات یو څوک نه دی لیدلی، ځکه چې کله به په یوه مسئله کښې کوم حدیث موجود ؤ او دی به په دی پوه شوی وا د یو حدیث په ذریعه سره نه دی نسخه شوی، نو هغه حکم به یې معمول بها گرځولو او د هغه حدیث په تقاضا به یې فیصله او فتوه صادروله او د نورو څلورو تا تو څخه به یې د بل هیڅ چا قول ته که هر څوک به ؤ کوم التفات نه کاوه.

شیخ د تالیف او تصنیف په ساحه کښې خاص او ځانگړی مهارت درلوده. او د همدغه وجه ده چې تالیفات یې وا په او غټ د مورخینو او حفاظو په قول سره د یو زر ۱۰۰۰ څخه زیات حساب شوی دی.

حافظ ابن قیم، حافظ ابن کثیر، حافظ ابن قدامه، او حافظ ابن ذهبي د ده مشهور د شاگردان دی، او د دغه پر دل علمی شخصیتونو ز لوا جامعی ته وړاندی کول د ده د علمی پیاوړتیا د جوته ونې په برخه کښې یو څرگند دلیل دی.

حافظ ابن کثیر په البدایه والنهایه، کښې لیکلی دی چې شیخ الاسلام ابن تیمیة د ر ۷۲۸ ھ کال د ذی القعدی د میاشتی په ر ۲۰ ر نیټه د دوشنبی د شپی سحر مهال یعنی د

سبا صادق د راختلو په وخت په زندان کښې خپله روح خپل حقیقي مالک ته په داسې حال کښې وسپارله چې په زندان کښې یې د دننه قرآن کریم آتیا (۸۰) ځله ختم کړی و، او په یو اتیایم (۸۱) وار سره د سورة قمر اخر ته آیاتو ته (إِنَّ الْمُتَّقِيْنَ فِيْ جَنَّاتٍ وَّ نَهَرٍ ۝ فِيْ مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيْكٍ مُّقْتَدِرٍ ۝) ته رسېدلی و چې بیا د سورة رحمٰن د اول څخه متباق قرآن مجید دوه مشهورو شیخانو: عبدالله بن المحب او عبدالله الزرعي الضریر چې شیخ رحمه الله به ورته قرأت به یې خوښولو په همدغه وخت ده ته د غسل ورکولو څخه مخکښې ختم کړ.

ځینو مورخینو لیکلي دي چې د شیخ په جنازه کښې (۱۵) زره ښځې او د (۶۰ نه تر ۳۰۰) زره پورې نارینه حاضر وو، او حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې د ده د جنازې د حاضرینو څخه یو ټولګی په دې خبره اتفاق لري چې په شیخ باندې د جنازې د لمونځ کونکو تعداد د پنځه سوو زرو (۵۰۰) څخه زیات و او تاریخ پوهان وایي چې د احمد بن حنبل د جنازې څخه وروسته دا دویمه جنازه وه چې په دومره لوی شمیر کښې لمونځ کونکي پکښې راجمع شوي و.

ابن کثیر وایي: د شیخ د مخلصینو د جملې څخه یو کس چې کله په جنازه کښې د دومره زیات نه کڼه ګونه ولیدله نو په اوچت اواز سره یې اوویل: هکذا تکون جنائز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهل السنة م يعني د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو د پیروانو جنازی همد غسی وی ! .

او د سید المرسلین، خاتم النبیین محمد صلی الله علیه وسلم د پیروی پر اساس یی په ژوند کښی هم سرمایه صرف علم ؤ او د مرګ نه یی روسته هم یوازی علم په میراث سره پریښود ځکه رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی علماء د انبیاؤ وارثان دی، او انبیاؤ د درهم او دینار په میراث سره نه دی پریښی بلکښی معنوی علم په میراث سره پریښی دی .

الله پاک دی په ده باندی د رحمتونو باران وکړی او جنت الفردوس دی ورله نصیبه وکړی . آمین

(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د شیرونکی سریزه

ان الحمد لله نحمده و نستعینه و نستغفره
و نعوذ بالله من شرور انفسنا، و من سیّئات اعمالنا
من یهده الله فلا مضل له، و من یضلل فلا هادی
له و اشهد ان لآ اله الاّ الله وحده لا شریك له
و اشهد انّ محمّدا عبده و رسوله۔

امّا بعد: د الله تعالی او مخلوق، یعنی د الله پاك
او بندګانو تر مینځ د واسطې مسئله یقیناً چې ډېره
«خطرناکه»
خطیره مهمه او درنه موضوع ده خو افسوس چې
اکثره مسلمانان ترینه غافل او ناخبره دي۔ او د
همدغه غفلت نتیجه ده چې نن دغه اوهام پرستۍ
او بې لارۍ ته تو بونه او د مسلمانانو ذلت، شکست او
سپکاوی وینو او ګورو یې او د هغه نصرت او تائید
څخه د کوم وعده چې الله پاك له مونږ سره د
شریعت په پیروۍ او په الله تعالی باندې د توکل
کولو په صورت کښې کړې وه محروم او بې برخې
یو، الله تعالی په خپل مبارك کتاب قرآن کریم کښې
فرمایلي دي:

«وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ.» (۱)
«او حق دې په موږ باندې نصرت د مؤمنانو»
همدارنګه الله تعالی فرمايلي دي:
«إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ» (۲)
که چرې مدد وکړئ تاسې د الله د دين سره نو مدد
به وکړي الله له تاسي سره او ثابت او ټينګ به کړي
قدمونه ستاسو» دغه ډول فرمايي:
«وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ.» (۳)
او خاص ده لره دي عزت او غلبه او پيغمبر د ده لره
دی او مؤمنانو لره دی». همدارنګه يې فرمايلي دي
«وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ» (۴)
او تاسو غالب يئ که چرې يئ تاسو پوره ايمان والا.»
اوس دغه نصرت چيرته دی، دغه عزت چيرته
دی، او د مسلمانانو دغه برتري او غلبه چيرته ده؟!
د حق او خلق يعنی د الله تعالی او بندګانو ترمينځ
د واسطې پيژندلو په برخه کښی خلق د درې ډلې شوي
دي:
(۱) يوه ډله هغه څوک دي چې هغوئ رسول الله
صلی الله عليه وسلم د شريعت د تعليم او ښوونې په

---

(۱) سورة الروم: ۴۷ - (۲) سورة محمد: ۷ - (۳) منافقون: ۸
(۴) سورة آل عمران: ۱۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخه کښې د يواځۍ واسطې په توګه نه منې -

دې د خلقو ديوې پوچې دعوې په وجه د غه شريعت يواځې د عوامو لپاره خاص کړی، او د علم الظاهر په نوم سره يې مسمی کړې دې، او د هغو عباداتو په برخه کښې، په هغو اوهامو او خرافاتو باندې استناد کوي، چې د وی يې علم باطن بولی او د «کشف» په نوم سره يې ياد وی، او په حقيقت کښې هغه بل څه نه دی صرف دروغ، ابليسي وسوسې او شيطانی واسطې دی چې د اسلام د اصولو او بنسټونو څخه مخالفې دی،..

دوی د دغه مزخرفې عقيدې د روا جولو لپاره خپل آواز داسې اوچتوي: « حَدَّثَنِیْ قَلْبِیْ عَنْ رَّبِّیْ »!! يعنې زړه می راته د خپل رب څخه خبر راکړې دې!!

دوئ په دې لړکښې د هغو علماؤ پورې کوم چې د شريعت پيرو دي، ټوقې او مسخرې کوي او وايي: د دې خپل مړ علم د مړی څخه حاصل کړی دی، او د علم باطن پيروان بدون له کومې واسطې څخه خپل علم د ژوندی او قيوم ذات څخه حاصلوی، ددې د دغه فتنې په وجه ډير عوام تباه او بې لارې کړل، او د انحراف، فساد او ضلالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړې روان کړل.

دوې د پیرو غیر و مشروع امورو کوم چې د دوې په کتابو نو کښې لیکل شوي دي، مرتکب کړ ځینې دي، او دا هغه څه دي چې علمایې د دوې دارتداد، کفر او قتلولو اسباب گڼي.

دوې د شریعت د لومړي اصل څخه یا داچې خبر نه دي، او یا داچې په زوره یې خپل قانونه په ناخبره کښې اچولي دي، ځکه د دغه اصل له مخې هر هغه څوک چې د الله پاك د هغه قانون او کتاب پرخلاف کوم چې الله تعالی په خپل نبي محمّد صلی الله علیه وسلم باندې نازل کړې دي عمل وکړي نو هغه په یقیني توګه کافر دی، او په کفر کښې یې هیڅ شك او شبه نشته ځکه الله تعالی فرمایلي دي:

«فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا» (۱)

ترجمه: پس نه ده داسې، قسم دی ستا په رب باندې چې نشي مؤمنان کیدای دوې ترهغه پورې چې حاکم کړي تا لره یعنې فیصله وکړي په تا باندې

---

(۱) نساء: ۶۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هغه معامله کښې چې پیدا شوی وی په منځ د دوی کښې بیا ونه مومی دوی په خپلوز ړونو کښې ځیګان د هغې فیصلې نه چې تاکړې دی، او ویې منې دوی په منلو سره یعنې بې له جګړې په خوښې سره.

د غه راز کله چې شیطان د دوی لپاره خپل اعمال ښایسته وګرځول او د علم او دارنګه د علم درښا د لمنځه وړلو لپاره یې مقابله پیدکړه نونتیجه یې دا شوه چې په تېرو تیاروکښې روان شو او د خپلو او هامواو خیالاتو په جال کښې ګیرشو، او بیا د همدغو پوچو او پرسوده خیالاتو په تیاره کښې د الله تعالی په عبادت باندې بوخت شول.

دوې په مثال د هغه چادی چې الله پاک د هغو په هکله په قرآن کریم کښې داسې فرمایلې دی:

(قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا،
الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا،
أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ
لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا) (۱)

(۱) کهف: ۱۰۲ - ۱۰۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: ووایه آیا خبر د کړم تاسو ته په باره د تاوانی عمل والاؤ کښی، داهغه کسان دی چې برباد دی عمل د دوی په ژوند د دنیا کښی، او دوی ګمان کوی چې یقینا دوی ښائسته عمل کوی، داهغه خلق دي چي کفريي کړي دي په آیاتونو د خپل رب او په ملاقات د هغه نو برباد دی عملونه د دوی پس وو به نه د دوی د دوی لپاره د قیامت په ورځ هیڅ تله بیا دغه طائفه خلق په متعدد ډلو باندی تقسیم شوی دی چی په بیلا بیلو طریقو باندې روان دی او ځنی یې د ځنو نورو سره په جنګ او جګړه باندې اخته او مبتلا دی، او دا په دې خاطر چې د وې د صراط مستقیم څخه کومه چې د منعوم علیهم لاره لری واقع دی، او لکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم یې په خپل مبارک قول کښی یادونه کړې ده، د دغو ټولو فرقو او ډلو ځای د جهنم ووړ دی رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي:

«ستفترق امتي على ثلاث وسبعين فرقة ثنتان وسبعون في النار، وواحدة في الجنة وهي من كان على مثل ما انا عليه واصحابي»

رواه ابوداؤد، والترمذی، والنسائی وابن ماجة بسند صحیح عن ابي هريرة رض.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«زردی دی چې امت به مې په دري اویا ډ لــو تقسیم شي چې دوه او یا به یې په اور کښې وی یعنې جهنم ته به ځي او یوه ډله به په جنت کښې وی یعنې جنت ته به ځي، او دغه ډلــه هغه څوك دی چې په داسې دین، ملت او لاره دروي کومه چې ځما او ځما د ملګرو (صحابه وو) طریقه، لاره او دین دی»

دغه حدیث ابوداود، ترمذي، نسائي، او ابن ماجه په سیې سند سره د ابوهریره رضی الله عنه څخه روایت کړی دی -

۲- دویمه ډله د دوی څخه هغه څوك دي چې د دغه واسطې په برخه کښې یې د مبالغې نه کار اخستی دی او دخپلې غلطې عقیدې په وجه یې د واسطې څخه داسې مفهوم اخستی دی چې هغه هیڅ د واسطې مفهوم او مقصد کیدلی نه شي؛ پس دوی د همدغه غلطۍ پربنا د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارك ذات او د نورو انبیاوو، او نیکانو خلقو ذوات واسطې نیولی دي او دا عقیده ساتي چې الله تعالی د بندګانو هیڅ عمل نه قبلوی مګر هله یې قبلوی چې په دغــو واسطو سره الله ته پنا ورووړی، او دغه واسطې د دوی لپاره د الله پاك په وړاندې وسیله ګرځي

(تَعَالَى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله منزه او مقدس ذات دی، او د پیرو لویو صفتونو څښتن دی، دوی چې څه وایي هغه د الله د شان سره مناسب نه دی ـ العیاذُ باللهِ دوی الله تعالی په داسې صفت سره متصف وګرځولو چې حتی هغه ظالم او مستبد پاچایان چې په ځپلو درواز و کښې یې پیره داران او څوکیداران ودرولي وي، او د واسطو والا ؤ نه په غیر بل څوک نه شي ور ننوتلی هغه به هم په د غو صفتونو سره متصف نه کړی شي.

که واقعیت په نظر کښې ونیول شي نو د غه ډول عقیده ساتل بیخي د الله تعالی د کلام سره ضدیت لری ځکه الله پاک فرمایي:

(وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ○) (۱)

ترجمه: او هر کله چې پوښتنه وکړی له تا څخه بندګان ځما، له حال زما څخه ـ نو بیشکه زه نږدې یم، قبلوم دعا د دعا کوونکی کوم وخت چې وغواړی له ما څخه، پس و دی منی حکمونه زما او ایمان دی راوړی پر ما ریښتین دی وکړی په قبول د دعا سره، بنا یې چې دوی په سمه لاره محکم پاتې شي ـ

---

(۱) بقره: ۱۸۶ ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه مبارک آیت کښې د یته گوته نیول شوې ده چې الله تعالیٰ ته د رسید و لپاره یوا ځنۍ واسطه په الله تعالی باندې قوی او سپی ایمان لرل دی او بیا په مشروع طریقه باندې د الله پاک عبادت کول دی.

د غه راز په دی مبارک آیت کښی عبادت دایمان څخه ځکښې ذکر شوی دی، او دا یې ښکاره چې خلق د یته متوجې شي چې عمل صالح یعنې نیک عمل ډیر زیات ارزښت او اهمیت لري او د الله تعالیٰ د رضا حاصلولو او جنت ته د تللو لپاره یو ضروري شرط دی او الله تعالیٰ چې په قرآن کریم کښې د کومې وسیلې ذکر کړې دې د هغې څخه هُم مقصد طاعات او نیک عملونه دي، او دا هغه یوا ځنۍ واسطه ده چې تا الله پاک ته نژدې کوي، او د الله تعالیٰ د رحمت د دروازې درته پرانیزي او جنت ته دې ورننباسی الله تعالیٰ فرمایلي دي:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾ (۱)

ترجمه: ای ایمان والاؤ! وویریږئ د الله تعالیٰ نه او ولټوئ خاص الله تعالیٰ ته نژدې والي په

(۱) مائده: ۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاعت سره، او جهاد وکړئ په لار د الله تعالیٰ کښې د دې لپاره چې کامیاب شئ یعنې مراد ته ورسیږئ.

الله پاک د هغه جهالو او ناخبرو خلقو د سپکاوی او سپورتیا په برخه کښې چې د الله تعالیٰ نیک بندګان یې، وسیله نیولی دی داسې فرمایلي دي:

«أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا» (۱)

ترجمه: هغه کسان چې دوی یې عبادت کوی «رامداد شه ورته وایی» په خپله هغوی خپل رب ته نژدې والي لټوی چې کوم یو به له دوی نه ډیر نژدې وي (الله ته) او امید لری دوی د رحمت د هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقیناً ستا د رب له عذابه ویره کیدای شی.

په دغه مبارک آیت کښې دا خبره په ډاګه شوی ده چې نیک اعمال الله تعالیٰ ته د تقرب حاصلولو یوا ځنی لار ده، او د دینه پرته بله کومه لار الله پاک ته د نژدې کیدو لپاره وجود نلری او هغه نیک بندګان چې دوی وسیله نیولی دی

---

(۱) الاسراء: ۵۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوې په ځيله دځپل ځان لپاره دغې و سيلې ته احتياج او اړتيا لرې .

دغه ناپوهه خلق په دې خاطرچې ستومانه نشي دد غو واسطو په ذواتو باندې اتکاکوی او د ځپلی غلطۍ او تیروتنې پر وجه نه نیک اعمال ترسره کوی او نه د حرامو څخه ځانونه ساتي.

د مسلمانانو د خطاکيدو او انحراف لويه وجه داده چې دوئ د الله تعالیٰ هغه مبارك قول چې په هغې کښې یې د آدم علیه السلام د ټول اولاد سردار جناب محمّد رّسول الله صلی الله علیه وسلم ته په خطاب کولو کښې فرمایلي دي :

(قُلْ لَآ اَمْلِكُ لِنَفْسِيْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا)(۱)

هیر کړي دې او یا تر بینه هیرشوې دي ، ځکه په دغه آیت کښې الله پاك فرمائیی :

پیغمبره ! دوئ ته او وایه چې زه د ځپل ځان لپاره نه د ګټې رسولو مالك یم، او نه دضرر د دفع کولو مالك یم .

دغه راز د رسول الله صلی الله علیه وَسَلم هغه قول چې ځپلې ګرانې لور فاطمې رضی الله عنها ته یې پکښې فرمایلی دی: ای فاطمې! دځپل ځان د نجات لپاره عمل

(۱) اعراف : ۱۸۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کړه څکه چې زه تا د الله تعالی د عذاب څخه نشم خلاص ولې. (۱)

دغه ډول د رسول الله صلی الله علیه وسلم دغه قول چې فرمایي. کله چې انسان مړشي نو دهغه عمل قطع شي مګر د درې څیزو نو ثواب ورته رسیږي چې هغه صدقه جاریه ده، علم نافع دی او ولد صالح دې چې دعا ورته کوي.

دغه حدیث چې معنایې ذکرشوه مسلم روایت کړي دی
په دې باره کښې د عمر رضی الله عنه له پلوه د عباس رضی الله عنه په دعا سره وسیله نیول، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات وسیله نه نیول یوداسې قناعت بخښ دلیل دې چې حتی که په نصوص کښې د انبیاؤ او صالحینو په ذواتو باندې د وسیلې نیولو څخه منع هم نه دی راغلې، نو د دغه طائفې د رد د پاره همدغه کافي ؤ.

دغه ډول د امام ابوحنیفه رحمة الله علیه یو ډیر ارزښتناک قول د ر مختار او د احناف بعضو نورو کتابونو په دې برخه کښې داسې نقل کړی دي: «وَ اَکْرَهُ اَنْ يَسْأَلَ اللهَ اِلاَّ بِاللهِ» دی وایي: زه دا خبره بده ګڼم چې د الله تعالی څخه پرته په

(۱) دغه حدیث چې معنائې ذکرشوه بخاری روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلل څه باندې دالله نه سوال شي.

همدارنګه که الله پاک ته د ذکرشویو ذواتو ذوات واسطه نیول جائز وای نو ځا مخا به یې ذکر په هغو د عاماً نوکښې راغلې وای چې په قرآن کریم او احادیثوکښې موجودی دی.

هو: کله چې د یو مسلمان سره دا شوق پیدا شي چې الله پاک ته په وسطو سره ځان نژدې کړي نو کولې شي چې د الله پاک څخه دالله په ذات یا د هغو اعمالو د جملې څخه په یو عمل یا دالله تعالی د نومونو څخنې په یو نوم، او یا د ده د صفتونو څخه په یو صفت باندې سوال وکړي.

(۳) - د مسلمانانو څخه ځنې داسې کسان دي چې هغوې دالله او بندګانو ترمنځ دغه واسطه یو رسالت کښې چې بیا دغه رسالت د تبلیغ، تعلیم او تربیې څخه عبارت بولي، دغه ډول دوې د دغه رسالت اهمیت، او ورته د بشري ټولنې د ضرورت او اړتیا اندازه هم درک کړي ده، او همدا وجه ده چې دوئ په ډیرې چلتیئ سره محمّد رسُول الله صلی الله علیه وسلم ته یعنې د رسول الله صلعم شریعت ته ور دروحې ترڅو د وحې په رڼا کښې د ده په دین باندې د ځان پوهه ولو په برخه کښې دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رسول الله صلی الله علیه وسلم) یوه ستره او سطه او عظیمه وسیله ونیسی. پس دوی له همدې امله د رسول الله صلی الله علیه وسلم سیرت او سنت ته لولي لکه څنګه چې قرآن کریم لولي او شعاریې په دې برخه کښې د الله پاک د غه مبارک فرمان دی:

(قَدْ جَآءَكُم مِّنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُّبِينٌ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ) (۱)

ترجمه: یقیناً راغلی دی تاسو ته د الله له طرفه نور (رڼا یعنی محمد م) او کتاب واضح بیان والا چې ښیوونه او هدایت کوی په هغه باندې الله تعالی هغه چا ته چې تابعداری کوی د رضا دده په طرف د لارو د سلامتیا، او ویاسې دوی له تیارو (د کفر، شک، جهل، څخه نور (رڼا د ایمان، یقین، علم، ته په حکم خپل سره، او هدایت ښیودنه، کوی دوی ته په طرف د لارې سمې صافې (د توحید).

د غه ډله هماغه ناجیه فرقه ده چې په وړاندې ذکر شوی، حدیث کښې ورته کوته نیول شوې ده

(۱) مائده: ۱۵: ۱۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د جنت زیری ورته ورکړل شوې دې .

امّا متأسفانه د دغه فرقې (ډلې) لاره ډیره زیاته سخته او ازغنه ، یعنې د مشکلاتو او کړاوو نو ځکه لاړه ده ، ځکه حقیقي اسلام غریب او نا آشنا ګرځیدلی دی ، او اکثرو مسلمانانو ورته شاوې اړولې دي او د ځانونه یې ورته په لرې مسافه کښې نیولي دې ، او د واقعي اسلام په بدل کښې یې بدعات او خرافات معمول او مروج ګرځولی دی .

د دغه مصیبت او فتنه د ډیری پخوانۍ زمانې ځخه را په دې خوا جریان لری او مصلحینو په کښې د اصلاح لپاره په ډیر تکلیف سره خپل رول لوبولی دی . عمر بن عبد العزیز رضی الله عنه د دوئ د جملې ځخه په دې هکله داسې ویلې دي :

مونږ د یو داسې کار د اصلاح لپاره کار شروع کړی دی چې د الله پاك نه پرته بل څوك په دغه لاره کښې مرسته نشي کولې ، دا داسې یوه لاره ده چې د سپین ږیرو او مشرانو ژوند پکښې پای مومي ، او واړه او صغیر هلکان پکښې ځوانۍ ته رسیږی ، دې وایی : یو اطرافی او بانډه چې به ، یو تاوړه او نارو ا عمل تر سره کوی او د احکمات به ور باندی کوی چې دا دین دی او حال دا چې هغه به د الله (ج) په نزد

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاندې دين نه وي.»

د اسلام او مسلمانانو د غه ډول حال په باره کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د يوحديث مفهوم داسې دی:

د اسلام منونکی لکه څرنګه چې په ابتداء کښې غرباء او کمزوري ؤ، دا رنګه په آخره کښې به هم غرباؤ ته پاتې وي پس ښيك مرغه او مبارك دي وي حال د غربيانو.

د غو غرباؤته رسول الله صلی الله علیه وسلم په خپل مبارك قول کښې د جنت زيرې په دې ډول سره ورکړې دی:

«سَتَفْتَرِقُ اُمَّتِیْ عَلٰی ثَلٰثٍ وَسَبْعِیْنَ فِرْقَةً اِثْنَتَانِ وَسَبْعُوْنَ فِی النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِی الْجَنَّةِ وَهِیَ: مَنْ کَانَ عَلٰی مِثْلِ مَا اَنَا عَلَیْهِ وَاَصْحَابِیْ»

دغه ناجيه فرقه «د الله پاك د عذاب څخه نجاب مندونکی ډله» يقيناً هغه څوك دي چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د احاديثو پيرو دي، الله پاك دې ورله مرې مرحوم وګرځوي او د ژوندو په ژوند کښې دې ورله برکت واچوي او د خپل قوت او طاقت په ذريعه دې ورسره مدد او مرسته وکړي څکه همدوي دي چې د هدايت او لاس بنوونې ستورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مشالونه دی، او د تقوی او سمې لارې په لو ر
بلو نکی او داعیان دی، چا چې د دوئ سره دښمني
کړې د ه نوهغوی هلاک شوی دی، او چا چې د دوئ
پیروی پرېښې ده نوهغوئ گمراه شوی دی، د دوئ
دعوت بالکل علمي او ښکاره دی، او د حق په لاره
کښې د ملامت شویو د ملامتیا څخه نه ویرېږي
او س نوره خبره شیخ الاسلام ابن تیمیه (رح) ته
پرېږ دو چې دغه واسطه په څپله ارزښت ناکه
رساله (الواسطة بین الحق والخلق) کښې تشریح او
روښانه کړې.

دا رساله د دې وړ ده چې په طلاؤ یعنی په
سرو زرو سره ولیکل شی او مسلمانان یې په پوره
سوچ او فکر سره و لولی تر څو د غفلت د خوب څخه
را بیدار شی او د نصرت، قوت او سر لوړی په لوری
گامونه اوچت کاندې او د انبیاوو او نورو نیکانو
بندگانو قبرو نو ته نیتې د ل او پرې وتل، او په
عاجزئ، ذلت او سر ښکته کولو سره یې د د ربارو نو
د د روازو مسح کول او ښکلول پرېږ دی -

وصلی الله علی سیدنا محمّد معلم الخیر، وعلی آله
وصحبه وسلم -

محمود مهدی الاستانبولی -

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

﴿قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلٰمٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِيْنَ اصْطَفٰى آللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُوْنَ﴾ (۱) اَمَّا بعد:

دغه رساله د هغو د ډو کسانو د بحث په باره کښې د پرې کړې په غرض ليکل شوې ده کوموچې يو بل سره په خپل منځ کښې مباحثه درلوده، او يو کس د دغو دوارو څخه ودېل:

د الله پاک او زمونږ ترمنځ خامخا يوې واسطې ته ضرورت دی ځکه مونږ د دغه واسطې څخه پرته الله پاک ته د تقرب او رسيدو توان او وس نه لرو.

د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی

الحمد لله رب العلمين - ثنا او ستاينه يواځې الله لره ده چې رب د مخلوقاتو دی. که د دې خبرې مقصد دا وی چې مونږ ته د الله تعالی د حکم د پيغام رسولو کښې حتما يوې واسطې ته ضرورت دی؟

(۱) سورة نمل (۵۹) ترجمه: ووايه ای محمده! چې ټولې ثنا ګانې او ستاينې خاص الله لره دي او سلام دی په هغه بندګانو د ده چې غوره کړی دی الله آيا الله غوره دی يا هغه څه چې شريکوی يې د دی د الله سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دا یوه پر ځای او حقه خبره ده، ځکه مخلوق په دې نه پوهیږي چې الله پاک د کوم شي سره مینه لري، په کوم باندې خوښیږي، د کوم عمل په تر سره کولو باندې یې امر کړی دی، او د کوم شي د کولو څخه یې منع کړې ده، او د غه راز د هغو د ستانو لپاره یې څه ډول درجې او نعمتونه تیار کړي دي، او د هغو د ښمنانو لپاره یې د کوم کاپه کولو سره د عذاب ورکولو وعده کړې ده، او دا رنګه هغه عذابونه په څه ډول او څنګه دي.

د غه ډول مخلوق ته د الله تعالی د اسما ؤ حسنی (ښکلو نومونو) او عالیه صفاتو د پیژندلو په برخه کښې چې عقل د هغو د معرفت څخه عاجز دی، معلومات نه ؤ، د غه راز د دې نور امثال دي چې هغه هم حاصلول ور باندې د انبیا ؤ علیهم السلام پودې کوم چې الله جل جلاله هغو بندګانو ته را لیږلي دي ارتباط او اړه تیا لري.

پس هغه کسان چې د پیغمبرانو پیرو او ور باندې ایمان راوړونکي دي هم دوی هدایت مندونکي او هغه کسان دي چې د الله پاک پرنزد باندې د درنښت او قرب مقام لري او په دنیا او اخرة کښې دا و چتو درجو او عزت خاوندان دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَمّا هغه څوک چې د انبیاؤ مخالفین دي هغوی
په یقیني توګه لعنتیان دي او په دنیا او آخرت کښې
د خپل پروردګار د هدایت څخه محروم او بې برخې دي

چا چې قرآن ولوستلو او عمل یې ورباندې

وکړ نه به ګمراه شي او نه به بدبخت شي

په دې برخه کښې رب العزت داسې فرمایلي دي:
﴿یٰبَنِیٓ اٰدَمَ اِمَّا یَاْتِیَنَّکُمْ رُسُلٌ مِّنْکُمْ
یَقُصُّوْنَ عَلَیْکُمْ اٰیٰتِیْ فَمَنِ اتَّقٰی وَاَصْلَحَ
فَلَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ۔ وَالَّذِیْنَ
کَذَّبُوْا بِاٰیٰتِنَا وَاسْتَکْبَرُوْا عَنْهَآ اُولٰٓئِکَ اَصْحٰبُ
النَّارِ هُمْ فِیْهَا خٰلِدُوْنَ۔﴾ (۱)

ترجمه: اې اولاد د آدم علیه السلام که راغلو
تاسو ته پیغمبران ستاسې له جنس نه چې بیانوي
په تاسو باندې آیتونه زمونږ نو هر هغه کس چې ځان
یې وساتلو د بدو کارونو نه او خپل عمل یې اصلاح
کړو نو نه به وي هیڅ ویره په دوی او نه به دوی
غمژن کیږي۔

او هغه کسان چې زمونږ آیتونو ته یې نسبت د دروغو

---

(۱) اعراف: ۳۵، ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړ او سرکشي يې وکړه د ټيلولو د هغې نه هم دغه کسان او سيد ونکي دا ور (يعني دوزخ) دی، دوئ په دغه اورکښې هميشه وی.

همدغه ډول الله تعالیٰ فرمايي:

(فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ، وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَىٰ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَىٰ وَقَدْ كُنتُ بَصِيرًا، قَالَ كَذَٰلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَٰلِكَ الْيَوْمَ تُنسَىٰ) (۱)

ترجمه: پس که راغي زما له طرفه تاسو ته هدايت نو هر چا چې متابعت وکړ د هدايت ځما پس نه به ذی گمراه کيږي (په دنياکې) او نه به بد بخت شي (په آخرت کښې) او هر چا چې زماله ياده مخ وګرځاوه، پس بيشکه ده ته دی ګذران (ژوندون) تنګ او پورته به کړو مونږ دلره په ورځ د قيامت کښې ړوند، و به وايي (دغه ړوند کافر) اې ربه ځما ولې دې پاځولم زه ړوند حال دا چې زه بينا وم (په دنياکښې) و به وايي دغه شان راغلي وُ تاته آيا تونه ځمونږ پس هيرکړې وُ تا هغه، او هم دغه شان به نن ورځي ته هم هيرکړی شې

(۱) طه: ۱۲۳-۱۲۶-

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه پورل د دوزخیانو د حال بیانولو

په لړ کښې الله تعالی داسې فرمایلي دي:

(كُلَّمَآ اُلْقِيَ فِيْهَا فَوْجٌ سَاَلَهُمْ خَزَنَتُهَآ اَلَمْ يَاْتِكُمْ نَذِيْرٌ، قَالُوْا بَلٰى قَدْ جَآءَنَا نَذِيْرٌ فَكَذَّبْنَا وَ قُلْنَا مَا نَزَّلَ اللّٰهُ مِنْ شَيْءٍ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا فِيْ ضَلٰلٍ كَبِيْرٍ - (۱)

ترجمه: هر کله چې وغورځولی شي دوزخ ته یوه ډله (د منکرانو) نو پوښتنه به وکړي له هغوی نه څوکیداران (پیره داران) د دوزخ، آیا نه وُ راغلی تاسو ته (ای منکرانو) ویروونکی (پیغمبر په دنیا کښې) نو وبه وایي (منکران) هو په تحقیق راغلی وُ مونږ ته ویروونکی خو دروغژن وباله مونږ دی او وویل مونږ (هغوی ته چې) نه دی رالیږلی الله هیڅ شی نه یئ تاسې مګر په ګمراهي لویه کښې.

دَغه پَوړل الله تعالیٰ فَرمَایلي دي:

(وَسِيْقَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا اِلٰى جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتّٰٓى اِذَا جَآءُوْهَا فُتِحَتْ اَبْوَابُهَا وَ قَالَ لَهُمْ

---

(۱) سورة ملك: ۸، ۹ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

خَزَنَتُهَا اَلَمْ يَاْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَتْلُوْنَ
عَلَيْكُمْ اٰيٰتِ رَبِّكُمْ وَيُنْذِرُوْنَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ
هٰذَا ۗ قَالُوْا بَلٰى وَلٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ـ (۱)

ترجمه: روان به کړی شي کافران (په ټیل وهلوسره) جهنم ته ډلې ډلې ترهغه وخته پورې چې راشي دوی دوزخ ته، نو پرابه نستی شي دروازې دهغې او به وایی دوی ته محافظان (څوکیداران) ددغه دوزخ آیا نه وُ راغلي تاسی ته رسولان ستاسی دجنس نه چې لوستل به دغه رسولانو پر تاسی آیتونه د قرآن د رب ستاسی، او ویره ول به دوی تاسی لره له ملاقات ددغه ورځې ستاسی نه، وُ به وایی دوی (کفار) ولې نه راغلي وُ مونږ ته او لوستلې یې وُ مونږ ته، لیکن ثابت شو حکم دعذاب پر کافرانو ـ

ابن عباس رضی الله عنهما د قرآن کریم د معمول ګرځولو په برخه کښې داسی ویلې دی:

چاچې قرآن ولوستلو او هغه څه چې په قرآن کریم کښې دی په هغې یې عمل وکړ نو الله پاک یې متکفل دی نه به په دنیا کښې ګمراه او بې لارې شي او نه به په آخرت کښې بد بخت بدمرغه شي

(۱) سورة الزمر: ۷۱ ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي .

الله جل جلاله په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښې فرمایلي دي :

(وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ . وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ . (۱)

ترجمه: او نه لیږو مونږ رسولان مګر زیری کونکي (مؤمنانو ته په نعیم سره)، او ویره وونکي (کفارو ته له جحیم څخه)، پس هر چا چې ایمان راوړ او اصلاح یې کړه (عمل په طاعت سره)، نو نه به وي هیڅ قسم ویره پر دوی باندې او نه به دوی خفه کیږي، او هغه کسان چې دوی نسبت د دروغو کوي آیتونو زمونږ ته ورسیږي به دوی ته عذاب په سبب د هغې چې دوی فاسقان دو.

همدغه ډول الله تعالی د قرآن کریم په بل ځای کښې فرمایلي دي :

(إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِن بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ

---

(۱) د انعام سورة : ۴۸ او ۴۹ نمبر آیتونه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعِيْسٰى وَ
اَيُّوْبَ وَيُوْنُسَ وَهٰرُوْنَ وَسُلَيْمٰنَ وَاٰتَيْنَا
دَاوٗدَ زَبُوْرًا ٥ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنٰهُمْ عَلَيْكَ
مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ
وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوْسٰى تَكْلِيْمًا ٥ رُسُلًا مُّبَشِّرِيْنَ
وَمُنْذِرِيْنَ لِئَلَّا يَكُوْنَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ
حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ٥ (١)

ترجمه: بيشکه چې مونږ وحې کړې ده تا ته لکه
څنګه چې وحې کړې وه مونږ نوح عليه السلام ته او
نورو انبياؤ ته پس له هغه نه، او وحې کړې وه،
مونږ ابراهيمؑ ته او اسمٰعيلؑ ته او اسحٰقؑ ته او يعقوبؑ
ته، او اولاد هغوئ او عيسىٰؑ ته او ايوبؑ ته او يونسؑ
ته او هارونؑ او سليمانؑ ته، او ورکړې وُو مونږ داودؑ
ته زبور، او وحې کړې وه مونږ ډيرو رسولانو ته
چې بيان کړې دي مونږ د هغوی تا ته مخکښې له دې نه
او نورو ډيرو رسولانو ته چې هغوئ مونږ نه دي
بيان کړي تا ته او خبرې کړې دي الله تعالیٰ موسىٰؑ
سره خبرې کول او ليږلي مودي رسولان زيرې ورکونکي
او وېره ورکونکي د دې لپاره چې نه وي خلکو لره
په الله باندې دليل او بهانه پس د ليږلو د رسولانو نه۔

---

(١) سورة النساء: ۱۶۳ - ۱۶۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دا رنګه الله تعالیٰ فرمایي:

«اَللّٰهُ يَصْطَفِيْ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلاً وَّمِنَ النَّاسِ» (۱)

ترجمه: الله غوره کوی رالیږلي شوي له فرښتو او له خلکو نه.

او دا د دغه ټولو ملتونو د پیروانو لخوا (لکه مسلمانان، یهودیان او نصرانیان شول، په اتفاقي توګه یو منلې شوي حقیقت دی، ځکه د وئ کرد د الله او بندګانو ترمنځ د الله له طرفه د حکم او خبر رسولو په برخه کښې د واسطو په ثبوت باندې چې هغه واسطې د انبیاؤ علیهم السلام څخه عبارت دی قائل دي.

پس د دغه واسطو څخه چې څوک منکرشي هغه د دغه ټولو ملتونو او دیانو د پیروانو په نزد په اتفاق سره کافر دی.

هغه سورتونه چې الله پاک په مکه مکرمه کښې نازل کړي دی، لکه سورة انعام، اعراف او د (الر) او (حم) او (طس)، والا سورتونه، او د دې په شان نور سورتونو شو، په دغو کښې د هغه مضامینو بیان دی کوم چې د دین اصول او بنسټونه دی لکه

---

(۱) سورة حج: ۷۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په الله او رسول ئې تو د الله او په ورځ د آخرت باندې ایمان لرل شو -

الله تعالی د خپلو پیغمبرانو سره د نصرت او کومک کولو قیصې او د غه رازیې د کافرانو د هلاکت د څرنګوالی قیصې چې پیغمبرانو یې د روغ ژن کښلې وو بیان کړې دی او فرمایلې دی:

(وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ. إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ. وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ) (۱)

ترجمه: او بیشکه مخکښې صادره شوې ده وعده زمونږ د پاره د رالیږل شویو بندګانو زمونږ، چې بیشکه پیغمبران هم دوی ته به مدد ورکولی شي، او بیشکه لښکري زمونږ خامخا هم دوی غالبه بریالی دي (پکافرانو)

هم دغه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

(إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ) (۲)

ترجمه: بیشکه چې مونږ خامخا مدد کوو له خپلو رسولانو سره او مدد کوو له، هغو کسانو سره چې ایمان یې راوړی دی په ژوند د دنیا کښې او په هغه ورځ چې قائم به شي، (وبه دریږي)، شاهدان (له ملائکو، انبیاؤ، او مؤمنانو)

(۱) سورة صفٰت: ۱۷۱-۱۷۳ - (۲) سورة مؤمن ۵۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر منکرانو باندی.

او پیغمبران هغه ډول واسطې دي چې د دوی اطاعت، پیروي او تابعداري حتمي او ضروري ده لکه چې الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(وَمَا أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ) (۱)

ترجمه: او مونږ نه دی لیږلی هیڅ رسول مګر لیکلی مو دی، د دې لپاره چې د ده حکم دې او منلی شي د الله په حکم سره.

او همداراز لکه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ) (۲)

ترجمه: ووایه ای محمده! دوی ته، که چیرې یئ تاسی چې محبت کوئ له الله سره نو بس ځما تابعداري وکړئ، نو محبت به وکړي الله پاک له تاسو سره.

همدغه ډول الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ -) (۳)

---

(۱) نساء: ۶۴-(۲) آل عمران: ۳۱ - (۳) اعراف: ۱۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: پس هغه کسان چې ایمان یې راوړو په ده (محمد) او تعظیم یې وکړو ده او مدد یې وکړو ده او پیروی یې وکړه د هغه نور (دنیا) چې نازل کړی شوی ده ده سره، دغه ستایلي شوی کسان هم دوی خلاصی موندونکی دی۔

او د قران کریم په بل آیت کښې الله تعالی فرمایلي دي

(لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَنْ كَانَ يَرْجُو اللهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللهَ كَثِيرًا) (۱)

ترجمه: بیشکه ده تاسو لره په (کارد) رسول الله کښې پیروی نیکه د هغه چا له پاره چې امید لری د ثواب الله (وا امید لری) د ثواب او نعمتونو د روستنۍ ورځې (قیامت) او یاد وی الله لره ډیر۔

غَیر مَشرُوع وَاسطه

که د واسطې څخه یې مقصد داوی چې د بنده له پاره حتما داسې واسطې ته ضرورت دی چې ور له په جلب منافع کښې او دفع د اضرارو کښې واسطه او مرستندوی وګرځي او بنده دغه واسطې ته د مثال په توګه د روزی د نصرت

---

(۱) سورة احزاب: ۲۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هدایت غوښتلو په برخه کښې رجوع کونکی او وسی او د حاجت سرکولو په امید ترینه دخپلو حاجتو د پوره کولو سوال وکړی، نو دا هغه عظیم او خطرناک قسم شرک دی چې الله پاک د هم د غه شرک په اساس مشرکان کافران بللی دی. ځکه چې دوی ادالله تعالیٰ نه په غیر بل څوک متصرفین او سفارشیان نیولی وُ او هغوی یې د نفع او نقصان، مالکان ګڼل او حال دا چې سفارش د الله تعالیٰ د اذن او اجازې پورې اړه لری، الله پاک په دی باره کښې داسې فرمایلی دی:

(اَللّٰهُ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا فِیْ سِتَّةِ اَیَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰی عَلَی الْعَرْشِ مَا لَکُمْ مِنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّلِیٍّ وَّلَا شَفِیْعٍ اَفَلَا تَتَذَکَّرُوْنَ) (۱)

ترجمه: الله هغه ذات دی چې پیدا یې کړل اسمانونه او ځمکه او هغه څه چې په منځ د دی دواړو کښې دی په شپږ ورځو کښې بیا استوی وکړه ده په عرش باندې نشته دی تاسو لره بې له ده نه بل څوک دوست او سفارش کونکی، ایا پند نه قبلوئ تاسو؟.

دارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی:

---

(۱) سورة السجدة: ۴ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَأَنذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَن يُحْشَرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُم مِّن دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ) (۱)

ترجمه: او ویره وه په دې قرآن سره هغو کسانو لره چې ویریږي له دینه چې جمع به کړی شي ځای دوی حنپل پروردګار ته، نه به وي دوی لره سوا د الله نغر نه دوست چې کونکی او نه سفارشی (شفاعت کونکی) دوی له پاره چې دوی پرهیزګاری وکړي».

فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لرې کولو واک نشته.

په دې هکله الله تعالی فرمایي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا) (۲)

ترجمه: ووایه (ای محمده!) دوینه) چې را وبلئ تاسو هغه کسان چې تاسو د باندې سوا د الله نه د مدد ګار انو ګمان کوئ پس هغوی اختیار نه لري د تکلیف لرې

(۱) انعام: ۵۱ - (۲) الاسراء: ۵۶، ۵۷ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو تاسو نه، او نه دا سانه ولو او بدله ولو اختیار
لری. هغه کسان چې د دوی یې عبادت کوی (رامل د شه
ورنه وایی) په خپله هغوی خپل رب ته نژدې والی
لټوی چې کوم یو به له دوی نه ډیر نژدی وی (الله
ته) او امید لری د دوی د رحمت د هغه (الله) او ویریږی
د عذاب د هغه نه یقینا ستاد رب له عذابه ویره کیدای شی.

هم دغه راز الله تعالی فرمایلی دی:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ
لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَ
لَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَ
مَا لَهُ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ، وَلَا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ
عِندَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ) الآیه - (۱)

ترجمه: و وایه (د وبته ای محمد ﷺ!) و بولئ تاسو
هغه معبودان چې گمان به کاوه تاسو (په دوی باندې
د آلهه ؤ) په غیر د الله نه چې د دوی اختیار نه لری
د یوی ذری په اندازه، نه په اسمانونو کښې او نه
په ځمکه کښې او نشته دی هیڅ حصه او شراکت د دوی
د غو معبودانو لره په آسمان او ځمکه کښې (پورته او
ښکته) او نشته دی د غه الله لره د دوی نه هیڅوک

(۱) سورة سبا: ۲۲، ۲۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

مددګار، او کټه نه رسوی شفاعت او سفارښت په نزد د الله، مګر شفاعت د هغه چا چې اجازه ورکړي الله هغه ته، یا د هغه چا لپاره چې د هغه په حق کښې د شفاعت کولو اجازت وشي.

د سلفو یوې ډلې ویلې دي: ځنې قومونه وو چې هغوئ به د هغو حاجتونو د سرکولو له پاره عیسی علیه السلام او عزیر علیه السلام او د فرښتې بللی، نو الله پاك دوي ته د دې حقیقت څرګند ه وه وکړه چې فرښتې او انبیاء نه د دوي نه د تکلیف لرې کولو واك لري، او نه د دوي د تکلیف د بدله ولو اختیار لري، بلکښې هغوي په خپله الله پاك ته د نژدې کیدو او تقرب هڅه کوي او د الله تعالی د رحمت حاصله ولو په امید دي، او د هغه د عذاب نه په ویره کښې دي.

په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی، الله تعالی فرمایلي دي:

(مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُوْلَ لِلنَّاسِ كُوْنُوْا عِبَادًا لِّيْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُوْنُوْا رَبّٰنِيّٖنَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُوْنَ الْكِتٰبَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُوْنَ، وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا

أَيَأْمُرُكُم بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ (۱)

ترجمه: مناسب نه دی هیڅ بشر لره چې و د کړی
الله پاک هغه ته کتاب او پوهه په دین او د پیغمبری
او بیا و دا ییي خلقو ته چې تاسی زما بندګان (عبادت
کونکی) شئ بې له الله څخه ، لیکن (داسی کس وائي) شئ
تاسو الله والا خلق (عالمان عاملان) په سبب د دی چې
ښوونه کوئ د الله د کتاب، او په سبب د دې چې تاسو
زده کوئ کتاب، او امر نه کوی تاسو ته (پیغمبر) چې
و نیسئ تاسو پرښتی او پیغمبران حقدار د بندګی، آیا
حکم به کوی تاسو ته په کفر سره پس له هغې چې تاسی
مسلمانان شوی یئ.

الله پاک په دی مبارکو آیتونو کښې دا خبره روښانه
کړه ملائکې او انبیاء د بندګۍ او عبادت حقدار ګڼل
کفر دی پس څوک چې پرښتی او پیغمبران په داسی
توګه واسطې نیسي چې د مصیبتونو د لری کولو په
وخت کښې ورته د رامدد شه آوازونه کوی، په دوی
باندې کوی (مافوق الاسباب ترینه)، د ګټو د لاسته
راوړلو او ضرر د فع کولو غوښتنه کوی، له دوینه
د ګناه د مغفرت، د زړه له پاره د هدایت، او د غه راز
د مشکلاتو د حل او د روزی د پراخ والي په برخه کښې

(۱) سورة آل عمران : ۷۹، ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال کوی نو د غه شخص د ټولو مسلمانانو په اتفاق سره کافر ګڼل کیږی. (۱)

علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یې یواځې د اسلام د تبلیغ په ساحه کښې واسطې دی.

که څوک د انبیاؤ نه روسته دینی عالمان د رسول اکرم صلی الله علیه وسلم او د ده د امت ترمنځ په دې شان د واسطو په توګه قبلوی چې عالمان د و بته دین رسوی، په دین یې پوهه وی، ادب ور ته وربنای

(۱) کله چې پرښتو او انبیاؤ په حق کښې دا عقیده ساتل چې د وی د عبادت حقدار دی کفر بلل کیږی، نو بیا د صفو کسانو د کفر په برخه کښې څه سوال پیدا کیږی چې هغوی د ځ نه په غیر په مخلوق کښې نور کسان او کاهنی بوتی او داسې نور شیان د الله تعالی سره د الله په صفاتو کښې شریک او د عبادت مستحق بولې. او چې کله پیغمبران د اسبابو نه پرته او ملائکې د الله د حکم او د ورکړې شوی صلاحیت څخه سوا د خیر او شر رسولو په برخه کښې د ځان او بل له پاره اختیار نه لری او د الله په حضور کښې ځیلې بې وسۍ څرګند وی او د عبادت نه یې سر غړوونه د ځان لپاره جرم ګڼی نو بل به څوک وی چې هغه به د الله پاک په صفاتو کښې د الله سره برخه وال وی او یا به د اختیار خاوند وی. په قرآن کریم په دې اړه زښته زیات آیتونه وجود لری. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او تمفتدیٰ په صفت د هغوی د خبرو پیروی کیږی، نودا خبره یې درسته او پرځای ده ځکه دغه کسان د دیني علوم پوهان چې کله په یوه مسئله باندې راجمع شي او اتفاق وکړي، نو اجماع یې په قطعي او یقیني توګه حجت دی ځکه چې دوی ټول په اجتماعي ډول سره په ضلالت باندې نه غونډیږی.

او که چرته د دوئ ترمنځ په کوم شي کښې اختلاف ولیدل شي نو حکم یې د الله تعالیٰ په کتاب د قران مجید، کښې او د رسول الله صلی الله علیه وسلم په احادیثو کښې لټول پکاردي چې هغې ته یې راجع کړي ځکه چې یو یې په یوا ځې ځان په مطلق ډول سره معصوم نه دی بلکښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم نه پرته نور په ټولو خلقو کښې د هر کس دکلام یعنی خبرو یوه برخه یې د منلو وړ یې، منل کیږی او یوه برخه یې د منلو وړ نه وی، پریښودل کیږی.

د علماؤ د مقام په هکله رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

«العلماء ورثة الانبیاء، فان الانبیاء لم یورثوا دینارا ولا درهما وانما ورثوا العلم فمن اخذه فقد اخذ بحظ وافر» جزء من حدیث رواه ابوداؤد والترمذی بسند صحیح.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: علماء د پیغمبرانو وارثان دی او شک نشته چې پیغمبرانو د ځانه ر دسته دینار او درهم په میراث سره نه دی پرینبودی بلکبنی هغوی په یقینی توګه علم سره پرینبی دی نو چا چې د غه علم واخست او ونډه یې ترې نو ده پوره برخه ترلاسه کړه - دا د هغه حدیث جزدی چې ابوداود او ترمذی په صحیح سند سره روایت کړی دی.

او څوک چې د مجازی پاچا د وزیرانو او مرستیالانو په شان چې پاچا او رعیت په منځ کښی د وساطت ونډ ه لری، د الله او مخلوق ترمنځ هم د غه رول واسطی په دی شان سره ثابته وی چې د غه واسطې الله تعالی ته د مخلوق اړتیا وی وړاندی کوی او الله د دغو واسطو په وساطت او سفارش سره بندګانو ته لارښوونه کوی او روزی ورکوی، پس په دی اساس مخلوق خپلې غوښتنې هغوی ته (واسطوته) وړاندی کوی، او هغوی په دې باره کښی بیا د الله تعالی څخه سوال کوی او مثال یې داسی دی لکه څنګه چې د پاچایانو په وړاندی واسطې قرار لری چې د غه واسطی په دی خاطر چې له نورو خلقو په نسبت د پاچایانو په نزد دَ اعتبار له پلوه ځانګړی مرتبې لری. نو دوی دَ اولس یعنې رعیت اړتیا وی هم پاچایانو ته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوته کوي او هغه یې د پوره کولو مطالبه او غوښتنه کوي، او عام خلق یعنې اولس خپلې مطالبې د دغو واسطو (وزیرانو او مرستیالانو) ته وړاندې کوي، او دا له دې امله چې د پاچا نه مستقیماً نېغ په نېغه، سوال کول ورته یا بې ادبي معلومېږي، او یا دا چې په مستقیمه توګه د حاجت منولو د پاچا نه په غوښتنه کښې ورته واسطو ته په مراجعه کولو کښې یا ته فائده وي ځکه دغه واسطې (مشیران، وزیران او مرستیالان) د حاجت منو په پرتله سره د پاچا په نزد خاص او نژدې مقام لري.

پس هغه څوک چې په دغه ترتیب سره د واسطو په ثبوت باندې عقیده لري، نو هغه کافران او مشرک دي، او واجب دي چې د توبې وویستلو غوښتنه ترېنه وشي که توبه یې وویستله ښه ده، او که توبه یې ونه ویستله نو قتل یعنې و وژلی شي.

او دا هغه کسان دي چې خالق یې د مخلوق سره تشبیه کړی دی او الله (ج) سره یې شریکان پیدا کړي دي؛ او په قرآن کریم کښې په دغو کسانو باندې رد کول په دومره زیاته اندازه سره لیدل کیږي چې په دغه فتوی کښې ځای کیدلی نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخلکواو پاچاپانو ترمنځ واسطې دری پوله دی.

د پاچاپانو او خلکو ترمنځ چې کومې واسطې قرارلری د هغې درې وجې دی:

لومړۍ وجه دا ده چې دغه داسطې پاچا ته د خلکو د حال احوال څخه کوم چې پاچا ته په هغې باندې علم نه وی خبرو دکوی، نو که څوک وایی چې الله (ج) د بندګانو په احوال باندې نه خبریږی مګر هله خبر شی چې ځینی ملائکې او انبیاء او یا نور څوک ورته د بندګانو د حال څخه اطلاع ورکړی، نو دا سړی کافر دی. ځکه چې الله پاک په پټو یعنی په ورو او ډیر پټو خبرو باندې پوهیږی، او هغه څه چې په ځمکه او آسمان کښی پټ دی د الله پاک د علم څخه خارج نه دی (وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) دا الله ښه آوریدونکی او ښه لیدونکی دی (الله)، په مختلفو ژبو سره د بیلا بیلو حاجتونو د غوښتلو په برخه کښی ناری او فریاد و نه آوری، او د یو آواز اوریدل، دی د بل آواز د اوریدلو څخه نه منع کوی، دغه راز دی په کثرت د سوالو نو سره غلطیږی نه، او د غوښتو نکو په غوښتنه سره خفه کیږی نه.

دویمه وجه دا ده چې پاچا د معاونینو (مرستیالانو) د مرستې نه پرته، نه د ملت د چارو تد بیر کولې شی او نه د د ښمنانو په مقابل کښی د دفاع کولې شی نو هغما

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته د معاونینو او مرستیالانو د نیولو ضرورت وی
ځکه چې دی بې وسی او کمزوری دی او الله جل جلاله د دغه
ناقصو صفتونو څخه پاک دی د چا کومک او مرستی ته احتیاج
نه لری؛ الله تعالیٰ فرمایلی دی؛

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِّن دُونِ اللَّهِ
لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي
الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُ
مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ-) (۱) ترجمه یو ځل مکینی شوی
ده وړی کتل شی.

د غه ډول الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَّ
لَمْ يَكُن لَّهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُن
لَّهُ وَلِيٌّ مِّنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا-) (۲)

ترجمه: ورایه ټوله ستاینه الله تعالیٰ لره ده هغه ذات
لره ده چې نه یې ولد نیولی دی او نه ورسره څوک په
بادشاهۍ کښې شریک شته دی، او نه ور لره څوک
مددګار شته د بې وسۍ له وجې نه لکه چې رکتاب بیان
وایی، او په لویی سره یا دکړه الله لره (هر وخت)
په لویی کامله سره.

(۱) سبا: ۲۲- (۲) سورة بنی اسرائیل: ۱۱۱-

(c) ketabton.com: The Digital Library

رشاه صاحب په موضح القرآن کښې لیکي: په الله باندې بې وسې یعنې چرته راځي نه چې مددګار ته یې ضرور پېښ شي، ژباړن

(ج) د اسبابو په عالم کښې چې څه موجودات دي الله د هغو ټولو خالق، پالونکی او مالک دی او هېڅ چا ته احتیاج نه لري غني او بې پروا دی، او د الله تعالی نه ماسوا چې هر څوک دي هغوی ټول الله پاک ته محتاج دي.

اما کوم چې پاچایان دي هغوی د خپلو مرستیالا نو معاونت ته احتیاج او ارتیا لري بلکښې حقیقت دا دی چې دوی په بادشاهۍ کښې د هغوی سره برخه وال وي (والله (ج) یو دی د ده سره هېڅوک په سلطنت (واکمنۍ) کښې شریک نشته لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ-

در یمه وجه دا ده چې پاچا تر هغه وخت پورې چې د بل چا له پلوه تشویق نه شي د ده سره د ملت په حق کښې د فائدې، احسان او شفقت کولو قصد نه پیدا کیږي نو کله چې پاچا پسې دې ارتباط یا د خپلو ناصحینو (مشاورینو) له خوا چې د پاچا د محبوبیت خیال ور سره وي مخاطب شي او باور نه په دې مورد کښې په دا سې توګه د یو چا له خوا مشوره ورکړل شي چې د پاچا سره هم امید پیدا شي، او هم ور سره خوف (وېره) پیدا شي، نو بیا د غه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاچا په عزم او ایراده کښې د ملت دا رتیاؤ د رفع کولو په باب چمتو والی رامنځ ته شي، او دا یا له دې امله چې د ناصح او مشیر سپارښت د ده په زړه باندې اثر (اغیزه) کړې دی، او یا دا چې د مشوره ورکوونکې د وینا تن تاثیر لاندې کومې چې تشویق او تخویف د دا ړه اقا ده کولای غلی دی.

اما الله تعالیٰ د کرد و اشیاؤ رب او مالک دی، او موږ چې څومره په خپل اولاد د باندې ترحم لرو، الله پاک د دېنه هم زیات په خپلو بنده ګانو باندې مهربان دی!

د غه ډول د ټولو اشیاؤ خلقت د الله پاک د اراده پورې اړه لري که الله پاک د کوم څیز د پیدا کیدو اراده کړې وي نو هغه په وجود کښې راځي او که الله تعالیٰ یې اراده نه وي کړې نو د هغه وجود بیا امکان نه لري.

او د ده (الله) چې کله د ځینو بنده ګانو له پاره د کتو ترتیب د ځینو نورو کسانو پورې مربوط کړ ځولی نو بیا د غه کسان د هغوی سره مرسته پیل کړي، دعا کول ور ته شروع کړي او په دې برخه کښې ور له په سفارش بنا وکړي، او د غسې د دې نورد امثال هم واخله، پس دا الله تعالیٰ هغه ذات دی چې د د غه ټولو شیانو خالق دی، او دا هغه ذات دی چې د احسان کوونکې د عاګوی او سفارش والا په زړه کښې یې د دعا، سفارش او نیکۍ کولو اراده پیدا کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د دی امکان هم نشته چې داسې څوک دې موجود وي چې هغه دې الله (ج) لره د هغې اراده پرخلاف باندې مجبور کړي او یا دې هغه الله پاک ته په هغه څه باندې خبر ورکړي چې الله پاک په هغې باندې (العیاذ بالله) علم نه درلوده، او داسې څوک هم نشته چې هغه الله پاک لره د امید او ویرې ورکولو سبب وګرځي او هم د غه وجه ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

لا یقولن احدکم اللهم اغفر لي ان شئت... الخ یعنی ستاسو څخه یو کس دې داسې نه وایي چې: ای الله! که ستا خوښه وي نو بخښنه راته وکړه، ای الله! که ستا خوښه وي را باندې د رحم وکړه. بلکې په یقین سره دې سوال کوي ځکه چې الله پاک مختار دی څوک یې مجبورولی نشي.

شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري

سفارشیان به د الله تعالی په حضور کښې د هغه د اجازې نه پرته لکه چې الله (ج) فرمایي سفارش نه شي کولی (مَنْ ذَا الَّذِیْ یَشْفَعُ عِنْدَهٗ اِلَّا بِاِذْنِهٖ.) (۱) څوک دی هغه کس چې سفارش به وکړي په نزد د ده مګر په اجازت د ده. او الله پاک فرمایلي دي:

---

(۱) سورة بقره: ۲۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ .... الاية (۱)
همدارنګه الله تعالیٰ فرمايلي دي: (وَلَا يَشْفَعُوْنَ اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى) (۲) شفاعت به نه کوي مګر د هغه چا له پاره چې الله پرې راضي شوی وي. پس دا خبره يې په ډاګه کړه چې هر هغه څوک چې په غير د الله (ج) څخه بللی شي، هغه نه واکمن دی او نه ورته د الله په واکمنۍ کښې برخه شته او نه دی د الله لپاره معاون دی او شته نشته چې سفارش يې د الله د اذن پرته کټه نه شي رسولی.

اما پاچايان داسې نه دي، ځکه د پاچايانو په حضور کښې سفارش کوونکي کله د قدرت خاوندان وي، کله ورسره په سلطنت يعنې واکمنۍ کښې شريکان وي او کله د پاچايانو سره په دولتي چارو کښې مرستيالان او کومکيان وي. نو د غه کسان او د دوی نه علاوه نور کسان پرته له دې چې د پاچا څخه اجازه واخلي د پاچا په وړاندې سفارش کوي او د پاچا له خوا يې سفارش منل کيږي او دا کله له دې امله چې پاچا ورته احتياج لري، او کله له دې وجې نه چې پاچا ترسينه ويره حس کوي، او کله يې ورله د هغه احسان او انعام په مقابل کښې د بدلې او مکافات په توګه قبولوي چې د دوی د پاچا سره کړي وي

(۱) سورة سبا: ۲۲-۲۳ (۲) سورة انبياء: ۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بناءً دی د خپلې نبوت او خوی سفارش له دی وجې نه قبلوی
چې دی خپلې نبوت او خوی ته احتیاج لری ځکه د خوی او نبوت
مخالفت یی ارو مرو په ضرر تما میږی، د غه راز دی د خپل
نو کر سفارش هم نه ردکوی، ځکه که ردکوی یی نو د ده سره
داویره پیداکیږی چې پایه یی د امر ځمنه سر غړه و نه
وکړی، او یا به ده ته په زیان رسولو کښی کوښښ وکړی
د بندګانو ټول خپل منځی سفارشات په همدی
ترتیب سره صورت مومی، پس هیڅ یوکس د بل چا سفارش
نه قبلوی مګر له دی امله یی قبلوی چې بایی ترینه تمه
کیږی او یایی ترینه ویره کیږی. او الله تعالی هیڅ چا ته
تمه نه لری، د هیڅ چا نه ویریږی نه، او هیڅ چا ته احتیاج
نه لری، بلکښی هغه غنی ذات دی، او فرمایلی یی دی:
(أَلَآ إِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
شُرَكَاءَ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا
يَخْرُصُونَ - قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهُ
هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ (۱)
ترجمه: خبردار یقینا د الله تعالی په اختیار کښی دی
هغه څوک چې په اسمانونو کښی دی، او هغه څوک چې په
ځمکه کښی دی. او تابعداری نه کوی هغه کسان چې په غیر

---

(۱) سورة یونس: ۶۶ - ۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله نه شریکانو لره بولي، او تابعداري نه کوي دوی مګر د ګمان، او نه دی دوی مګر دروغژن، اټکل کاروونه کوی ... وايي دوی نیولی دی الله تعالی ولد (نازولی) پاك دی الله تعالی، دی بې نیازه دی، خاص ده لره دی هغه څه چې په آسمانونو کښې دی او هغه څه چې په ځمکه کښې دی .

او د مشرکانو چې کوم سفارشيان نیولی دی دوی د هم دغو مشرکانو له خوا سفارشيان ګڼل کیږی، الله تعالی فرمایلی دی:

﴿ وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِندَ اللَّهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ - (۱)

ترجمه: او بندګی کوی دا خلق په غیر د الله نه د هغه چا چې نه ضرر رسولی شی دوی ته او نه نفع رسولی شی دوی ته، او وايي دوی چې دا کسان سفارشيان زمونږ دی د الله تعالی په دربار کښې، ووایه ته آیا تاسو خبروئ الله تعالی ته د هغه څه چې نه دی پوهه په هغې باندې په آسمانونو کښې او نه په ځمکه کښې (یعنی داسې شی هیڅ نشته)، پاك دی الله تعالی او ډیر لوی دی له هغو اشیاؤ څخه چې دوی یې شریکوی د الله (ج) سره. او هم دا ډول الله تعا

(۱) سورة یونس: ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمايلي دي:

(فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ قُرْبَانًا اٰلِهَةً بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ وَذٰلِكَ اِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ.) (۱)

ترجمه: پس ولې مرسته و نه کړه له دوی سره هغو چې نيولي وو دوی هغوی لره معبودان بې له الله نه د پاره د نژدې والي الله ته بلکښې ورك شول (دعا يې وخت کښې) له دوی څخه او همدا دی دروغ ددوی او هغه څه چې تړی يې دوی (پر الله).

او د مشرکانو د عقائدو نه د خبرولو په لړکې يې داسې فرمايلي دي:

(مَا نَعْبُدُهُمْ اِلَّا لِيُقَرِّبُوْنَآ اِلَى اللّٰهِ زُلْفٰى الآيه (۲)

ترجمه: (او ويل دوی) عبادت نه کوو مونږ ددوی مګر ددې له پاره چې نژدې کړي دوی مونږ الله تعالى ته په مرتبه د قرب کښې.

دغه راز الله تعالى فرمايلي دي:

(وَلَا يَأْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا.) الاية (۳)

۲ وهم داسې نګه يې فرمايلي دي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُوْنِهٖ

(۱) سورة احقاف: ۲۸ (۲) سورة زمر: ۳ (۳) ال عمران: ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا. اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوْرًا. (۱)

مګر سفارش والا او دعا کونکي صرف هغه وړ ول شفاعت او دعا کولی شي دکوم په باره کښې چې ورته اجازه شوې وی، پس دی هغه وړ ول شفاعت نه شي کولی دکوم څخه چې منع راغلی یې، لکه د مشرکانو په حق کښې سفارش کول او ورله بخښنه غوښتل شو الله تعالی فرمایلی دي:

(مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَنْ يَّسْتَغْفِرُوْا لِلْمُشْرِكِيْنَ وَلَوْ كَانُوْٓا اُولِيْ قُرْبٰى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحٰبُ الْجَحِيْمِ، وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهِيْمَ لِاَبِيْهِ اِلَّا عَنْ مَّوْعِدَةٍ وَّعَدَهَآ اِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهٗٓ اَنَّهٗ عَدُوٌّ لِّلّٰهِ تَبَرَّاَ مِنْهُ اِنَّ اِبْرٰهِيْمَ لَاَوَّاهٌ حَلِيْمٌ.) (۲)

ترجمه: نه دی روا پیغمبر لره او نه مسلمانانو لره چې بخښنه وغواړي د مشرکانو له پاره اګر که وی دوی خاوندان د خپلوئ پس له هغې نه چې ښکاره شو دوی ته چې دوی دوزخیان دی، او نه وه بخښنه غوښتل د ابراهیم (ع) د خپل

---

(۱) بنی اسرائیل: ۵۷ (۲) التوبة: ۱۱۳، ۱۱۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار له مکر په سبب د وعدی وه چې کړي یې وه (پلار) هغه وعده د ده (ابراهیم) سره پس هر کله چې ښکاره شوه ابراهیم ته چې دی دښمن د الله دی نو بیزاره شو هغه نه بیشکه ابراهیم خامخا ډیر نرم زړی او صبرناك وُ - او دغه ډول الله تعالیٰ د منافقانو په هکله فرمایلي دي:

(سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ اَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ اَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ) (۱)

ترجمه: برابره خبره ده په حق د دوی کښې که ووغواړې ته بخښنه د دوی له پاره (وکه یې) و نه غواړې د دوی له پاره، هیڅکله به و نه بخښي الله دوی لره.

او په صحیح حدیث کښې ثابته شوی ده چې الله پاك خپل پیغمبر د مشرکانو او منافقانو په حق کښې د بخښنې غوښتلو څخه منع کړي دی، او د دی خبری څخه یې خبر ور کړي دی چې دی (الله) د و یته بخښنه نه کوی (و فرمایلي یې دي:

(اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهٖ وَيَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَّشَآءُ) (۲)

ترجمه: یقینا الله پاك نه بخښي چې شرك او کړی شي د هغه سره، او بخښي هغه گناهونه چې کم دی د دینه هغه چا لره چې اراده و فرمایي د مغفرت یې. د غه ډول

---

(۱) منافقون: ۶ (۲) سورة النسآء: ۴۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ) (۱)

ترجمه: او هیڅ کله مه کوه مونځ (د جنازې) په هیڅ تن له دغو (منافقانو) چي مړشي، او مه دریږه په قبر دده (د دعاء استغفار، یا تدفین د اهتمام له پاره) بیشکه دغه (منافقان) کافران شوي دي په الله تعالیٰ او په رسول دهغه، او مړه شوي دي دوی په داسي حال کښي چه دوی نافرمان وو. همدا ډول که الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ) (۲)

ترجمه: وبولئ تاسي خپل رب لره (هر وخت) په زارئ عذر او په پټه سره بیشکه چي الله نه خوښوي تیریدونکي (له شرعي حدودو نه په دعا کښي)- او په دعا کښي د شرعي حدود څخه تجاوز دا دی چي بنده د الله پاک څخه د هغه کار کول غواړي چي الله پاک هغه کار نه کوي د مثال په توګه دی نبي نه دی او د الله پاک څخه د پیغمبرۍ مقام غواړي، یا د مشرکانو له پاره د مغفرت سوال کوي او داسي نور شو او یا دا چي د الله پاک څخه د ګناه او د

(۱) سورة توبه: ۸۴ (۲) اعراف: ۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

معصیت سوال کوی لکه په کفر، فسق او نافرمانی کولو سره د الله (ج) نه د کومک غوښتنه کوی، پس سفارش کوونکی هغه څوک دی چې الله پاک ورته د سفارش کولو اجازه کړې وی، او بیا دی هغه د دې دلیل غوښتنه کولو شی په دغه غوښتنه (دعا) کښې گناه نه وی، که چرته یوتن یی داسی څه وغواړی چې ورله مناسب نه وی نو بیا په هغې باندې تېنگار نه کوی لکه چې هغوی په هغې باندې د تینگار کولو څخه لکه چې الله تعالیٰ فرمایی معصوم دی:

(إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ.) (۱)

ترجمه: بیشکه ځما ځوی ځما د اهل څخه دی، او بې شکه وعده ستا سو حقه ده، او ته په ټولوی حکم کوونکی یی، بیا الله پاک وفرمایل:

(يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ. قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ). (۲)

ترجمه: ای نوحه! یقینا دی ستا د اهل څخه نه دی

---

(۱) سورة هود: ۴۵ (۲) هود: ۴۶، ۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې دی د داسې عمل والا دی چې نیت نه دی، پس
دُ عَا مه غواړه زمانه د هغه چا په باره کښې چې نشته
دی تالره د ه هغه (د ایمان) په باره کښې یقین بیشکه
زه پند درکوم تا ته چې (نه) شې ته له جاهلانو څخه
وویل د ه: (نوځ) ای ربه ځما! یقینا زه پناه غواړم پتا
سره له دې چې سوال وکړم له تا نه د هغه چا په باره
کښې چې نشته مالره د هغه په ایمان باندې یقین
او که ته بخښنه و نه کړې ما ته او رحم و نه کړې په
ما باندې نو شم به زه له زیان کارانو نه۔

او هم سفارش کونکی، او د عا والا چې د الله پاک په
کوی د هغه سفارش
درباره کښې سوال او سفارش او دعا د الله تعالیٰ د قضا
قدر او مشیت پورې اړه لري پس د الله هغه ذات دی
چې قبلونکی د سفارش دی او اجابت کونکی د دعا دی
او هغه ذات دی چې د سبب او مسبب دواړو خالق دی
او د اد عا د هغو اسبابو د جملې څخه ده کوم چې د
الله تعالیٰ له طرفه مقدر شوی دی۔

پس کله چې حقیقت په دې ترتیب سره دی بیا نو
محض اسباب مؤثر کنل بې له دې چې مؤثر حقیقی
ته یې نسبت وشی، شرک فی التوحید گڼل کیږي،
او د سبب څخه په دې وجه کار نه اخستل چې په دې
برخه کښې یې سببیت تثبیت نه دی دا د عقل تنقیص

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نیمگړتیا وجه ده او په کلي توکه د اسبابو څخه ستر ګی پټول چې هیڅ وجود نه لري دا د شریعت بې اعتباره کول او ورباندې داغ لګول دي، بلکېنې په بنده باندې دا لازم دي چې دې به متوکل علی الله او سینې او دده څخه به سوال او غوښتنه کوي او امید به ترینه ساتي او دا ځکه چې الله پاک د بنده د مشکل د حل له پاره د مخلوق دعا او ځنې نور شیان چې خوښ یې وي اسباب مقرر کړي دي ـ

دادنی په حق کښې دا علی له طرفه دُعـا غوښتل او د غه راز بالعکس دواړه مشروع طریقې دي

دعا غوښتل یوه مشروع او جائزه طریقه ده چې د لوړې مرتبې خاوندیې د ټیټې درجې د ښښتن له پاره کولې شي او د ټیټې درجې والا یې د لوړې درجې خاوند په برخه کښې کولې شي لکه چې د انبیاؤ علیهم السلام څخه به د شفاعت او د عا غوښتنه کیده او د غه راز مسلمانانو د استسقاء یعنې د باران کیدلو په برخه کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه د سفارښت او دعا غوښتنه کړې ده (۱) او همدا رنګه بیا د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه بعد عمر رضی الله عنه او نورو مسلمانانو په ګډه سره د

---

(۱) دادا علی له طرفه د ادنی په حق کښې د دعا کولو مثالونه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

استسقی په باره کښی د نبی علیه السلام تره عباس رضی الله عنه د دعاکولو له پاره غوږه که او ورپاندی یی کړه -
د غه ډول خلک به د قیامت په ورځ د انبیاوو علیهم السلام څخه د شفاعت غوښتنه کوی چی محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په دوئ کښی ډک دوسفارش کوونکو سردار دی، او دیو شمیر خاصو سفارشونو ویاړ هم د هم دہ په برخه دی، اما د دی سره سره بیا هم په صحیحو کښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دا خبره ثابته ده چی ده فرمایلی دی: (۱)

«اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل مایقول ثم صلوا علیّ فانه من صلی علیّ مرة صلی الله علیه عشرا ثمّ سلوا الله لی الوسیلة فانها درجة فی الجنة لاتنبغی الا لعبد من عباد الله وأرجو ان اکون ذلک العبد فمن سأل الله لی الوسیلة حلت له شفاعتی یوم القیامة». (۲) یعنی کله چی تاسی د مؤذن څخه اذان آوری نو تاسی وی سره هغه څه ووایئ چی هغه یی وایی (د آذان کلمات ورسره تکرار وئ) او بیا ورد سته پرما باندي درود ووایی ځکه هغه

---

(۱) دادلیل له پلوه د اعلی درجی د غښتن له باره دعا غوښتلو مثالونه ذکر کیږی - (ژباړن) -

(۲) دا یوا ځی مسلم روایت کړی دی -

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې پر ما باندې یو وار درود وو وایي الله پاک په هغه باندې لس کرته درود وائي بیا ور پسې د الله تعالی څخه زما له پاره وسیله وغواړی حکه د غه وسیله په جنت کښې یوه درجه ده چه د الله تعالی د بنده ګانو څخه د یو بنده له پاره اختصاص شوی ده، او زه هیله کوم چې د غه بنده زه وو وسم پس څوک چې زما لپاره د الله پاک څخه وسیله وغواړی نو د قیامت په ورځ زما د شفاعت له پاره مستحق وګرځیده.

د غه راز عمر رضی الله عنه چې کله د عمرې کولو لپاره تللو او رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته په مخه ښه ویله نو عمر رضی الله عنه ته یې و فرمایل: (یا اخی لا تنسنی من دعائک) (۱) ای زوره که! ما په د عاکښې له یاده مه او باسه.

پس نبی علیه السلام د خپل امت څخه غوښتی دی چې د ده له پاره دعا وغواړی، لیکن د غه غوښتنه د دی جهلی څخه نه ده چې دی کښې د خپلو امتیانو څخه سوال کوی بلکښې دی دوی ته په دی باندې د اسی امر کوی لکه څرنګه چې دی ورته د نورو نیکو اعمالو په باره کښې په کومو چې ثواب حاصلیږی، امر کوی، د رسول الله صلی

---

(۱) د دې حدیث په سند کښې عاصم بن عبید الله دئ او هغه ضعیف دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله علیه وسلم له پاره دخپلوامتیانو په ټولو اعمالوکښې چې د دوی له خوا ترسره کیږي د دوی په شان اجرئ ځکه د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې ده فرمایلي دي: مَنْ دَعَا اِلیٰ هُدیٰ ..... الخ

یعنې چا چې د نیکۍ په لوري بلنه ورکړه نو ده لپاره د هغو کسانو د ثواب په اندازه اجر دئ چې د ده تابعداري وکړې بې له دې چې د دوی په اجر کښې څه کمروالئ راشي او څوک چې د ګمراهۍ په لوري بلنه ورکوي نو پر ده باندې به د هغه چا د ګناه په اندازه ګناه پېتې کیږي چې د ده پیروي کړې وي بې له دې چې د دوئ د ګناهونو په بار کښې څه کمروالئ راشي.

پس په دا سې حال کښې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د هر نیک عمل په لوري خپل امت ته بلنه ورکړې ده، نو د ده له پاره د دوئ په ټولو هغو اعمالوکښې چې په هغې کښې د ده تابعداري کړې دي، د دوئ په شان اجر دی.

د غه ډول کله چې دوی په رسول اکرم صلی الله علیه وسلم باندې درود وائي، نو الله پاک په هر یو د هغوئ باندې لس ځلې درود وائي رحمت لیږي، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم له پاره د دوئ د اجر په شان اجر حاصلیږي او دا ځکه د ده خبره ده چې الله پاک د رسول الله صلی الله علیه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حق کښې د دوی د دعا اجابت کوي او شک نشته چې الله تعالی دد غه دعا په واسطه سره دوی ته ثواب يعنې بدله ورکوي، او کومه فائده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته رسيږي هغه دد غه دعا په واسطه سره د الله تعالی د لوري نعمت کرځي.

دعا داعي او مدعوٌ له دواړو ته ګټه رسوي

د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په صحيح حديث کښې ثابته ده چې ده فرمايلي دي: داسې يو سړی نشته چې دی د خپل ورور له پاره په غياب کښې دعا کوي مګر دا چې الله پاک هغې له يوه فرښته مقرره وي چې هر واري دی د خپل ورور له پاره کومه دعا کوي نو د غه مقرره شوي فرښته وائي: آمين او ستا له پاره دي هم دومره وي.

په يو بل حديث کښې را غلي دي: « اَسْرَعُ الدُّعاءِ دعوةُ غائبٍ لغائبٍ » (۱) يعنې ډيره زياته د قبول د دعا په غياب کښې د يو چا له پاره دعا کول دي.

پس د بل له پاره په دعا غوښتلو سره داعي (دعا کونکی) او مدعوٌ له (د چا له پاره چې دعا غوښتل کيږي) دواړو

---

(۱) منذري، ذهبي، او څنو نورو حديث پوهانو د غه حديث ضعيف بللي دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته کتبه رسیږی اګرچې د عاکونکی په د تبه کښې د هغه چا فق
چی دعاورله غوښتل کیږی تیت هم وی، له دی امله
مؤمن چې کله دځېل ورور په حق کښی کومه دعا کوی نو
په هغې سره هم ده ته فائده حاصلیږی او هم په ی
هغه چا ته فائده رسیږی چې دعا ورله غوښتل کیږی۔
پس چا چې بل ته وه یل: زما له پاره دعا وکړه او په ی
سره یې ځپل ځان او د عاکونکی دواړو ته کټه رسول
مقصد وی، نو دی او هغه مسلمان ورور یې دواړه د نیکۍ او
تقوی په برخه کښې د یو بل مرستیالان وګرځیدل ځکه
ده ځپل دعاکونکی ورور د مطلوب په لوری وهڅاوه او د
هغه څه ترسره کولو ته یې متوجه که چې د دواړو له
پاره پکښې فائده او ګټه ده۔
پس غوښتونکی په دعا سره د داسې فعل چې دواړو
ته پکښې فائده وی د هغه چا په شان دی چې بل ته په
نیکۍ او تقوی سره امر کوی چې پیا مامور ته د دغه عمل
په انجامولو سره هم ثواب رسیږی او آمرته هم د ګ
د ثواب په اندازه ثواب حاصلیږی ځکه چې د غه مامور یې
دی نیک عمل ته رابللی دی؛ او بالخصوص د هغو عاکانو
په برخه کښې لکه چې الله تعالی فرمایلی دی بنده مامور
کړ هغولې شوی دی: ﴿وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَ
الْمُؤْمِنَاتِ﴾(۱)

(۱) سورة محمد: ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او بخښنه اوغواړه دګناه هغې او د پاره د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو په دې کښی الله پاک په استغفار سره امر کړی دی او بیا یې فرمایلي دی:

وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَّلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ جَآءُوْكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا

(۱) - ترجمه: او که چیری دا چه له کوم وخت چی ظلم وکړه دوی په ځانونو خپلو راغلي وی تاته پس بخښنه غوښتی وی دوی له الله څخه او بخښنه غوښتی وی پیغمبر د دوی له پاره نو خامخا به موندلی وو دوی الله تعالیٰ لره ښه قبلونکی د توبې ډیر رحم والا.

په دې آیت کښی الله پاک دعا موخلقو د استغفار او د دوی په حق کښی یې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د استغفار د واړو ذکر کړې دی، او په هغه بل آیت کښی رسول الله صلی الله علیه وسلم ته د دعا امر شوی دی چی دعا د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو له پاره بخښنه او غواړی ولی دا خبره دیاونی وړده چی الله پاک مخلوق ته د دعا امر نه دی کړی چی دوی دعا د مخلوق له پاره ددا سی شی سوال وکړی چی الله پاک مخلوق ته په هغی سره د سوال کولو امر نه وی کړی بلکښی الله پاک چی بنده ته د کوم شی امر کړی دی هغه فعل دی او که ترک دی تعمیلول یې د الله تعالیٰ عبادت او طاعت دی

---

(۱) سورة النساء: ع ۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د فاعل په حق کښې د اصلاح، سعادت او دغه راز الله تعا ته د نزدیکت وسیله او سبب دی.

پس کله چې دی دغه فعل ترسره کړي نو د الله پاک د لوړې د لوی احسان او انعام (پیرزوینې) مستحق وګرځي او د ټولونه ستر احسان چې الله پاک په بندګانو باندې دهغې پیرزوینه کړې ده هغه د ایمان د قبلولو په برخه کښې ورته هدایت او توفیق ورکول دی چې دغه ایمان د قول او عمل څخه عبارت دی او د طاعتونو او نیکیو په کولو سره زیات والی مومي، نو هر کله چې بنده د خیر کار رښتیک عمل وکړي، نو په ایمان کښې یې زیادت راشي او دا هغه حقیقي انعام دی د کوم یادونه چې د الله تعالی په دې مبارک قول کښې شوې ده:-

(صِرَاطَ الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ -) (۱)

ترجمه: (لاره) د هغو کسانو چې تا انعام کړي دی په هغوئ باندې. او دا رنګه د الله تعالی په دې قول کښې یادونه شوې ده:

(وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ) - (۲)

ترجمه: او هر څوک چې د الله او د الله د رسول ومني نو دغه کسان به (په جنت کښې) د هغو کسانو سره وي چې

(۱) فاتحه: ۷ (۲) نساء: ۶۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

انعام کړي دی الله پر هغوی باندی.

اما دا خبره چی د دنیا نعمتونه پرته له دین څخه نعمتونه دی او که نه دی، په دیکښی زمونږ د مسلك د علماوو او نورو علماوو دوه مشهور قوله دی چی تحقیق له مخی د نیوی نعمتونه من وجه نعمتونه بلل کیږی اګرچی من وجه تامه نعمتونه نه شمیرل کیږی.

ولی دینی نعمتونه کوم چی حصول یی په کار دی دا هغه څه دی چی الله پاك یی په کولو سره امر کړی دی او د واجبو او مستحبو څخه عبارت دی، پس دا د خیر هغه امور دی چی طلب یی د مسلمانو په اتفاق سره ضروری خبره ده، او د اهل السنة والجماعة په نزد باندی اصلی او حقیقی نعمت دی، ځکه د دوی په نزد باندی الله هغه ذات دی چی بنده ته یی نعمت د نیك عمل په ترسره کولو سره حاصلیږی.

په دی ځای کښی مقصد دا دی چی الله پاك مخلوق ته لا د الله څخه د مخلوق په برخه کښی اصوف د هغه څه په باره کښی د سوال کولو امر کړی دی چی په هغی کښی د مخلوق له پاره خیر او فائده وی چی هغه یا واجب دی یا مستحب دی ځکه چی الله تعالی مخلوق څخه د دینه پرته بل څه نه غواړی، پس بل چا ته یه څنګه اختیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړی چې له دغه څخه دی د دینه واجبو او مستحبو نه،
په غیر بل څه وغوښتل شي! بلکښي الله تعالی په بنده
د ضرورت نه پغیر د بنده څخه د مال غوښتل هم حرام
او ممنوع کړځولی دی.

او س په دی لړکښي د دعا غوښتونکی نیت ته کتل
پکار دی چې نیت یې څنګه دی. که مقصد یې په دعا سره مامور
بالدعاء (دعاکونکی) ته او یا دځان او دعا کونکی دواړو
له پاره فائده رسول وي، نو په دی سره د دعاغوښتونکي
ته ثواب حاصلیږی، او که چیرته یوازی خپل مطلب حاصلول
یې مقصد وي له دی چې مامور بالدعاء (دعاکونکی) ته یې
ګټه ورسیږی، نو دا یوازې د ده د نفس تقاضا پوره
کول دی او بس.

په دغه ډول سوال کولو سره الله پاک بیخي امر نه
کوی، بلکښي د دغه راز سوال څخه یې نهي کړی ده ځکه
چې دا د مخلوق په حق کښي دا سې یو سوال دی چې د چا
له پاره پکښي د مصلحت او ګټې د سولو کوم قصد نه دی
شوی، او حال دا چې الله پاک مونږ ته امر کوی چې ده ته
راجع شو، بنده ګی یې وکړو او د بندګانو سره یې په نیکۍ
او احساناتو کولو سره مشغول او وسو.

په دغه ډول سوال کښي د دغو مقاصدو څخه د یو
قصد هم نه دی شوی نه پکښي الله تعالی ته د راجع کیدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعا او صلوة قصد شوی دی او نه پکښې مخلوق سره احسان کول، لکه زکوٰة اداکول شو په نظر کښې نیول شوی دی.

اګر چې بنده د دغه ډول سوال په کولو سره ګناه ګار نه کیږی اما بیا هم مامور به، او ما یؤذن له نه دی، یعنی هغه شی چې بنده ته یې د کولو امر شوی دی، او هغه شی چې بنده ته پکښې صرف اجازه حاصله ده یو شان نه دی بلکښې د واړه په ځینو ځایونو کښې یو د بل سره توفیر او فرق لري.

د مثال په توګه استرقاء، یا د دم اچولو غوښتنه شوه، ځکه د غه کار اګر چې جائز دی خو بیا هم رسول الله صلی الله علیه وسلم په یو حدیث کښې فرمایلی دی: آو یا زره کسان داسې دی چې بې له حساب څخه به جنت ته داخلیږی او هغه داهغوک دی چې استرقاء یعنې د رقیې او دم طلب نه کوی ر مقصد دا دی چې، د دی د ضرورت په وخت کښې د رقیې د طلب څخه کوم چې صرف ما یؤذن له فیه دی او د رخصت په درجه کښې قرار لری د وسیلې په توګه استفاده نه کوی بلکښې د توکل څخه کوم چې اعلی او لوړه درجه مقام لری کار اخلی.

د شیخ الاسلام ابن تیمیه رح وایي: د دی مسئلې په هکله مابل ځایي کښې په تفصیل سره بحث کړی دی او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ځای کښی مقصد دا دی چی هرڅوك د الله او د الله د مخلوق ترمنځ داسې واسطې ثابته وی لکه څرنګه چی د مجازی پاچایانو او رعیت ترمنځ وجود لری، نو هغه د دغه عقیدی په لرلو سره د اسلام څخه خارجیږی او مشرك ګڼل کیږی، ځکه داد هغو مشرکانو عقائد وُ چاچې د بتانو عبادت او بندګی کوله او ویل به یی:

دا (بتان) دا نبیاود او نیکانو بندګانو تصاویر او شکلونه دی او الله ته د تقرب حاصلولو له پاره زموږ وسیلې دی! همدا رنګه دا هغه ډول شرك دی چی الله تعالی د هغی په وجه په نصرانیانو باندې رد کړی دی او فرمایلی یی دی:

((اِتَّخَذُوٓا اَحۡبَارَهُمۡ وَرُهۡبَانَهُمۡ اَرۡبَابًا مِّنۡ دُوۡنِ اللّٰهِ وَالۡمَسِيۡحَ ابۡنَ مَرۡيَمَ وَمَاۤ اُمِرُوۡۤا اِلَّا لِيَعۡبُدُوۡۤا اِلٰهًا وَّاحِدًا لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ سُبۡحٰنَهٗ عَمَّا يُشۡرِكُوۡنَ)) (۱)

ترجمه: اختیارمند جوړ کړی دی، دوی ملایان او پیران خپل دا حکامو (د حلالوا و حرامو) په غیر د الله تعالی نه، او مسیح ځوی د مریم او حکم نه وُ شوی دوی ته مګر دی ته چی بندګی دی وکړی دوی خاص د معبود کار یو، نشته دی لائق او حقدار د بندګی په غیر له ده نه، پاك دی الله تعالی د هغی نه چی دوی یی ورسره شریك ګرځوی.

---

(۱) سورة التوبة: ۳۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غه راز د الله تعالی څخه په مستقیمه توګه د سوال کولو په برخه کښې الهی فرمان داسی راغلی دی :

(وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ) (۱)

ترجمه: او هر کله چې پوښتنه وکړی له تا څخه بندګان زما له حال زما څخه نو بیشکه زه نژدی یم قبلوم د عا د دعا کوونکی کوم وخت چې وغواړی له ما څخه پس و د منی حکمونه زما او ایمان دی راوړی پر ما ر یقین دی وکړی په قبول د دعا سره) بنایی چې د دی په سمه لاره محکم پاتی شی -

همدارنګه الله تعالی فرمایلی دی.

(فَإِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ وَإِلَى رَبِّكَ فَارْغَبْ - (۲)

ترجمه: پس کله چې فارغ شی (د تبلیغ یا لمانځه څخه) نو ځان ستړی کوه (په عبادت یا د عاء کښی) او خپل رب ته رغبت او زاری کوه -

همدارنګه الله تعالی فرمایی : (وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِيَّاهُ) (۳)

ترجمه: او کله چې تکلیف و رسیږی تاسو ته په دریاب کښی نو هیر شی ستاسو نه هغه څوک چې تاسو یی په حاجتونو کښی په غیر د الله تعالی نه را بولئ - او همدارنګه الله پاک

---

(۱) بقره : ۸۶ (۲) الم نشرح : ۷،۸ (۳) الاسراء آیت : ۶۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلی دی:

(اَمَّنْ یُّجِیْبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَ یَکْشِفُ السُّوْٓءَ وَیَجْعَلُکُمْ خُلَفَآءَ الْاَرْضِ)-(۱)

ترجمه: بلکښی هغه څوک (غوره دی) چی قبلوی سوال د عاجز (بیکس او ناقرار) کله چی وبولی دغه مضطر هغه لره اولری کوی سختی او کړځوی الله تاسو لره خلیفه گان په ز مکه کښی.

دغه راز الله تعالیٰ فرمایلی دی:

یَسْئَلُهٗ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ کُلَّ یَوْمٍ هُوَ فِیْ شَأْنٍ) (۲)

ترجمه: سوال کوی د الله تعالیٰ څخه هر هغه څوک چی په آسمانونو او ځمکه کښی دی هره ورځ الله په یو بل شان کښی دی.

په الله باندی توکل او یوازی د الله تعالیٰ څخه ویره او امید ساتل د توحید څخه عبارت دی

شک نشته چی الله پاک د خپل مبارک کتاب په ذریعه سره هم د شرک جرړی قطع کړی دی او هم یی په دغه کتاب کښی د توحید د دغه ړول پوره وضاحت او بیان کړی دی، او د په دی خاطر چی هیڅ یوکس د الله تعالیٰ څخه پرته په بل

(۱) نمل: ۶۲ . (۲) رحمٰن: ۲۹ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅ چا باندې توکل وکړي، نه ترینه امید وساتي او نه ترینه ویریږي، الله تعالیٰ په دې هکله داسې فرمايلي دي:

﴿ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا ﴾ (۱)

ترجمه: پس مه ویریږئ تاسو د خلقو نه او ویریږئ له ما څخه او مه اخلئ تاسو په آیاتونو باندې بدله لږه (دنيا)

همدارنګه الله تعالیٰ فرمايلي دي:

﴿ إِنَّمَا ذَٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ ﴾. یعنې دغه جاسوس یقینا چې شیطان دی تاسې د خپلو ملګرو څخه ویره وي. ﴿ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴾ (۲)

پس مه ویریږئ له هغوی نه، او له ما نه ویریږئ که چېرې یئ تاسې مؤمنان. یا څکه چې تاسو مؤمنان یئ.

همدارنګه الله تعالیٰ فرمايي:

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً ﴾. (۳)

ترجمه: آیا نه دې کتلي تا (ښندې رسیدلي) تا ته حال د هغو کسانو چې وو ویلي شو دوی ته: بند کړئ تاسو لاسونه خپل او قائموئ یعنې سم اداکوئ لمونځ او ورکوئ تاسې زکوٰة

---

(۱) مائده: ۴۴ - (۲) آل عمران: ۱۷۵ - (۳) النساء: ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کله چې فرض کړی شو په دوی باندې جنګ، په دې وخت کښې
یوه پوله له دوی نه ویریږي له لوخلقونه په شان د ویرې
د دوی د الله نه، بلکښې ډیر زیات د ویرې له دوی نه.

دغه رسول الله پاك فرمایلي دي۔

(إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ
إِلَّا اللَّهَ)۔ (۱)

ترجمه: بیشکه چې آبادوی مساجد یعنی جوماتونه د
الله تعالیٰ هغه څوك چې ایمان یې راوړی دی په الله او
په ورځ آخرت او سم یې اداء کړې دی لمونځ او ورکړې
یې دی زکوة او نه دی ویرې د لی مګر د الله نه یعنې
په غیر د الله څخه د بل چانه نه دی ویریدلی۔

پس دا خبره څرګنده شوه چې اطاعت د الله
او د الله د رسول دذاړه کیږي، او دیره به یوازې د
یو الله څخه کیدای شي۔

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ
وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَا اللَّهُ مِن فَضْلِهِ
وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ)۔ (۲)

ترجمه: او که دوی خوشحاله شوی وای په هغه څه

---

(۱) التوبة: ۱۸ (۲) التوبة: ۵۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ورکړې ۇ د وی ته الله تعالیٰ او رسول د هغه، او دوی ویلي وای چې کافي (بس) دی مونږ لره الله تعالیٰ زر دی چې را به کړي مونږ ته الله تعالیٰ د فضل خپل نه او رسول د د غه الله (له بله غنیمته) -

او د الله تعالیٰ د دی قول نظیر د الله پاک د غه مبارک قول دی چې فرمایي:

(اَلَّذِيْنَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوْا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ اِيْمَانًا وَّ قَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ) (۱)

ترجمه: دا هغه کسان دی چې وویلي دوی ته خلقو (جاسوس) یقینا خلقو یعنی کافرانو را ټول کړي دي ستاسی د مقابلې له پاره ډیر لښکرونو و یریږئ له دوی نه پس د غه ویره لولاس یات کړه ایمان د دوی، او دوی ویل دوی: بس دی مونږ لره الله تعالیٰ او دی ښه کارساز دی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل امت ته د توحید د غه دستور په کامله توګه ثابت او روښانه که او د شرک ټول اسباب یې په خپل امت کښې محوه او نابود کړل او دا له دی امله چې د غه ډول توحید زمونږ د دی قول تثبیتونکی دی چې وایو -

(لا اله الا الله) نشته دی لائق د بندګی او عبادت

---

(۱) آل عمران: ۱۷۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر يو الله دی يعنې د الله پاک نه په غير بل څوک د عبادت او بنده ګۍ ورنه دی، ځکه (الله) هغه ذات دی چې زړونه ورته په کمال محبت، تعظيم، درنښت، احترام، اميد او خوف سره تسکين له پاره پناه وروړی -

رسول الله صلی الله عليه وسلم په دی برخه کښې ډېر زيات تاکيد وکړ او حتی چې خپلو امتيانو ته يې وفرمايل: (لا تقولوا ماشاء الله وماشاء محمد) يعنی داسی مه وايئ که د الله خوښه وی او د محمد ﷺ خوښه وی بلکښې داسی وو وايئ: ماشاء الله ثم شاء محمد) که د الله خوښه وی او بيا د محمد ﷺ خوښه وی.

يو ځل يو سړي رسول الله صلی الله عليه وسلم ته وويل: که د الله خوښه يې او ستا خوښه يې، رسول الله صلی الله عليه وسلم وفرمايل: (اجعلتنی لله ندا، آيا زه دی الله شريک وګرځولم؟ داسی ووايه: (ماشاء الله وحده) که د يو الله خوښه وی- (۱)

---

(۱) په اوسنی وخت کښې د ډېرو زياتو خلقو د خولو څخه په ناپوهۍ سره دغه ډول ناروا اقوال زيات راووځي او بيا خصوصاً په هغه وخت کښې چې تملق او غوړه مالی ورسره مل شی نو دا که خاوندانوا وهغو کسانو ته چې ورته په مادی لحاظ سره اړتيا لري په خطاب کښې وايی: خدای او ته به دا کار کوی، په خدای او تا باندی دا کار شو، که د خدای او ستا خوښه وی، نو دا کار کيږی، په خدای (پاتې ص۷۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
څوک چې لو یه رقسم، کوی نو هغه دی په الله سره قسم یاد کړی او یا دا چې چُپ د دسی. همدارنګه یې فرمایلی دی: چاچې د الله پاک نه په غیر په بل څه باندی لویه وکړه نو هغه د شرک مرتکب وګرځیدله یعنی د الله پاک سره یې شریک پیدا کړو -
دغه رول رسول الله صلی الله علیه وسلم ابن عباس ته رضی الله عنه ته و فرمایل: کله چې سوال کوی نو د الله نه یې او کله چې د مرستی غوښتنه کوی نو د الله څخه مرسته غواړه او وچ شوی دی قلم، یعنی فارغ شوی دی د هغه څه د لیکنی څخه چې محکینی دی را تلونکی دی، او ته ورسره محنګ کیږی ی، یعنی کوم شی چې تا ته د ر سیږی هغه مقدر شوی دی، که ټول خلق تا ته د نفع رسولو کوښښونه وکړی تا ته کټه نشی رسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستا دی فائده له پاره لیکلی وی، او که چیرته ټول خلق د دی خبری کوښښ وکړی چې تا ته نقصان او زیان درورسوی نو تا ته نقصان نه شی در رسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستاد ضرر له پاره لیکلی وی -

---

(باقی صنلا) او تا باندی می سپارلی دی، خدای اوتا ته می سپارلی دی. د دغه حدیث له مخی دغه رول اقوال شرعا ناروا دی ځان ساتنه ورنه ضروری ده - (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غه ډول رسول کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:
زما د توصیف په برخه کښې د و مره افراط مه کوی
لکه څو مره چې نصرانیانو د عیسی بن مریم په برخه
کښې کړی ؤ، بیشکه زه بنده یم ما ته د الله بنده او
د هغه رسول وو وایئ. همدا رنګه یې فرمایلي دي:
الله! ته زما قبر بُت و نه ګرځوی چې عبادت یې شروع شي

د غه ډول رسول الله فرمایلي دي: زما په قبر
باندې اختر (خوشالی او میله) مه جوړ وئ، پر ما باندې
درود اووایی، بیشکه ستاسې درود د هر ځای کښې چې
یاستې ماته را رسیږي.

همدا غه ډول رسول الله صلی الله علیه وَسَلم د خپل
مرض په حالت کښې و فرمایل: په یهودو او نصارا دې
د الله لعنت وي د دې د خپلو انبیاوو د قبرو نو څخه
مساجد جوړ کړي ؤ- ده خپل امت د هغه ډول افعالو
او مراسمو د اجراکولو څخه ویرولو کوم چې د یهودانو
او نصرانیانو له خوا په دې برخه کښې منځ ته راغلي ؤ.

اُمّ المؤمنین عائشه رضی الله عنها وایي:
که دا ویره نه وای چې خلق به بیا د رسول الله صلی
الله علیه وسلم د قبر نه مسجد جوړ کړي نو حتما به یې قبر
مکشوف یعنی ښکاره وای او کوم حائل یا پرده به یې
نه درلې، لیکن دا بد کار دی چې قبر یې ښکاره شي او مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترینه جوړ شي (۱) «شیخ وایي» دا یو وسیع باب دی چې
زښت زیات دلائل پکښې وجود لري - (۲)

(۱) لکه چې په فتح الباري کښې ذکر دی مراد په دی سره
دکور څخه د باندی دفن کیدل دی -

(۲) ټول هغه احادیث چې معنایی مخکښې ذکر شوه د
سنن په لحاظ سره جید او کره دی -

(په روستنی حدیث کښې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم
په یهودو او نصاراؤ باندی لعنت ویلی دی سبب یې وساله
دا په گوته کړی دی چې دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه
مساجد جوړ کړي ؤ، او بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل
صحابه او امتیان په دی برخه کښې د هغه ډول افعالو نه (د عملو)
څخه ویروی کوم چې هغوی د خپل ځانه ایجاد کړي ؤ، بناءً
اوس په دی باندی ځان پوهول په کار دی چې د (اتَّخَذُوا
قُبُورَ انبیائِهِم مَسَاجِدَ) چې معنایی دا ده، دوی د خپلو
انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي ؤ، څه مقصد کیدی
شی؟ -

شیخ محمد ناصرالدین البانی د دغه (اتخاذ) یا مسجد
جوړولو په باره کښې په (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد)
نومی خپل تصنیف کښې مفصل او په زړه پوری بحث کړی
دی او د موضوع په اړه یې یو زیات شمیر احادیث په مختلفو
روایاتو او عباراتو سره را نقل کړی دی او بیا یې دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(اتخاذ) د علماؤ او محدثینو د اقوالو په رڼا کښې په دری ډوله داسی معنا کړی دی :

۱ - په قبرونو باندی لمونځ کول یعنی په قبرونو باندی سجده ایښودل .

۲ - قبرونو ته سجده کول او په لمانځه او دعا کښې ورته مخامخ کیدل .

۳ - په قبرونو باندی جوماتونه (مسجدونه) جوړول او په کښې د لمانځه د اداء کولو قصد او اراده .

شیخ البانی داهم لیکلی دی چې امام شافعی (رح) ویلی دی چې حدیث د غو دری واړو معناګانو ته شامل دی .

د دغه رسالی د ژباړونکی په نظر چې د دغه دریواړو معناګانو څخه هره یوه واضحتل شی په اوسنی وخت کښې د هرې یوی له پاره مصداق وجود لري ځکه داسی جوماتونه وجود لري چې په مقبرو کښې په قبرونو باندی د پاسه آباد شوی دی ، او خلك پکښې لمونځ ادا کوی .

د غه راز ډیر جوماتونه دی چې په ادیرو کښې او د نورو ځایونو کښې د قبرونو په منځ او د یا خوا وشا کښې جوړ شوی دی ، او دغه ډول په ځینو مسجدونو کښې د بعضو پیرانو ، اخوندانو او ملا امامانو مړی د ځینو خپلو غرضو اشخاصو له خوا د فن کیږی چې اکثره یې په لمانځه او دعا کښې د قبلې په لوری مخې ته واقع کیږی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارنګه په مقبرو، دراګاڼوکانو اوپه اصطلاح زیاتو نو کښې سجده او انحناء اود قبرو نو شکله ول او مچ کول د قبر پرستو او زیارت پرستو له خوا یوه عادي مسئله ګرځیدلې ده. په دې هکله دې د زیات تفصیل له پاره د شیخ البانی کتاب (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) ته مراجعه وشي.

الله پاک دې مونږ ټولو مسلمانانو ته د سمې لارې هدایت او کړي، او د هر ډول شرک او ناروا اعمالو څخه مو دې په امان کښې وساتي).

(رژباړن)

هغه اسباب چې الله پیدا کړي دي انکار ترې نشي کیدای

مؤمن سړه له دي چې په دې باندې علم لري چې الله پاک د هر شي پالونکی او مالک دی، خو دی ته ګاسره دی د هغو اسبابو څخه چې الله تعالی پیدا کړي دي انکار نه کوي، د مثال په توګه (الله ج) د نباتاتو د را ټوکولو او زرغونولو له پاره لکه چې فرمایي باران یې سبب ګرځولی دی -

(وَمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَآءِ مِنْ مَّآءٍ فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيْهَا مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ) (۱)

---

(۱) بقره: ۱۶۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او په هغه څه کښې چې را ورولی دی الله تعالیٰ د آسمان له طرفه له اوبو څخه نور، عونه کړیي ده په هغو اوبو سره ځمکه پس د وچوالی د هغې نه او خپاره کړي یې دی په دې ځمکه کښې له هر قسمه ژوندو سر یعنی خوځیدو د-ستنبکو څخه .

دغه راز لمر او سپوږمۍ دی هغه شیانو له پاره اسباب گرځولی دی د کومو وجود چې د دغو دواړو یعنی لمر او سپوږمۍ پوری اړه لري .

دغه ډول یې دعا او شفاعت په هغه څه کښې چې په دعا او سفارش سره حاصلیږي اسباب گرځولی دی .

د مثال په توگه پر مړي باندی د مسلمانانو له خوا د جنازی د لمونځ اداکول شول، ځکه د جنازې لمونځ د هغو اسبابو د جملې څخه دی چې الله پاک د هغې په توسه سره پر مړي باندې رحم کوی او په دغه مړي باندې د جنازې د لمانځه اداکونکو ته ثواب ورکوی .

اما په اسبابو کښې درې ټکو ته متوجه کیدل په کار دی یو دا چې د مقصد د حصول له پاره په خاص ډول سره کوم ځانگړي سبب په پام کښې ونه نیول شي بلکې د دغه سبب په څنگ کښې د نورو اسبابو څخه هم استفاده کول ضروري دي او د دې سره سره د مطلوب د لاسته راوړلو په لار کښې څنډ ان خنډونه هم وي چې د هغې لري کول هم ضروري

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نوكه چيرته اسباب بشپړه نه شي او خندان له منځه لاړ نشي مقصد نه حاصلېږي ، او الله (ج) چې پاك او منزه دى هغه څه لره چې خوښه يې وي هغه پيدا او شته كاندي اگرچې د خلقو خوښه نه وي ، او كوم شى چې د خلقو خوښې وي نو د هغې وجود هله ممكن گرځي چې الله پاك يې د پيدا كيدو اراده وكړي .

د ويم دا چې د يو شي په سببيت باندې عقيده ساتل بې له دې چې په سببيت باندې علم ولري ، ممنوع امر دى ، پس هغه څوك چې د يو داسې شي سببيت ثابته وي چې ياور باندې علم نه لري او يا هغه د شريعت مخالف وي هغه په باطله لاره روان دى ، لكه هغه شخص چې د نذر متعلق په دې گمان او سي چې نذر د مصيبتو نو د مخ نيوى او د نعمتو نو د حصول په برخه كښې يو سبب دى ، ځكه په صحيحينو كښې د رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه ثابته ده چې رسول الله صلى الله عليه وسلم د نذر د منلو څخه منع كړې ده او فرمايلي يې دي : نذر منونكى د نذر په ذريعه كوم سړى كوم غوره عمل نه ترسره كوي بلكښې نذر صرف د بخيل د لاسه د مال د خروج او وتلو يوه لاره ده .

دريم دا چې ديني اعمال كوم چې مشروع نه وي د اسبابو د جملې څخه نه حسابيږي ، ځكه چې مبنى د عبادتو توقيفي ده ، يعنى د شارع څخه د سمع او نقل پورې اړه لري پس انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پاره دا جائز ندی چې دی دا الله پاک سره شریک مقرر کړي، او د الله تعالی څخه په غیر بل چاته را مدد شه وروا راوبه بَلِي او عبادت یې ور له پیل کړي، اګر چې دی په دی ګمان اوسي چې د غیر الله بلنه د ده له پاره د ځنو مقاصدو د لاس ته راوړلو په برخه کښې سبب جوړیږی دای شي. له همدی امله هغه طریقې چې د شریعت مخالفې او بدعت دی د الله تعالیٰ د عبادت په برخه کښې وربانديي دانسان له پاره عمل ترسره کول اګر چې دی پری د شریعت ګمان هم کوی، ممنوع او ناروا دی.

دا خبره هم په پام کښې نیول په کار دی چې کله کله دانسان سره د ځنو مقاصدو په لاس ته را وړلو کښې هغه وخت چې دی د الله تعالیٰ سره شریک مقرر کاندی شیطان مرسته کوی، او کله کله دانسان ځنې حاجتونه د کفر، فسق، او عصیان په وجه سره حاصلیږی خو د ده له پاره د دغو اعمالو انجامول حرام او ناروا دی ځکه کوم فساد چې د دغه افعالو په ارتکاب سره منځ ته راځی هغه ډیر لوی دی په نسبت سره هغه مصلحت ته چې د دغو ناروا اعمالو په انجامولو سره منځ ته راځی.

او دا ځکه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د بعثت مقصد د مصالح تحصیل او تکمیل او د مفاسدو تقلیل، او له منځه وړل دی پس الله پاک چې په کوم شي سره امر کړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور هغې د فائدې او کتنې د سولو اړخ راجع او نیات متصور دی او د کومرشی څخه چې یې منع کړې د که نو په هغې کښې د فساد د منځ ته را تلو جانب راجع او زیات متصور دی -

دا یو څو جملې دې چې زښت زیات بسط او تفصیل لري، خو دا چې په دغو محدودو پاڼو کښې نه ځائیږي نو په لنډو ول سره ور بانډې رڼا واچول شوه

والله اعلم

وصلی الله تعالیٰ علی خیر خلقه محمد وعلی آله واصحابه اجمعین ط

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library